

ЧИТАТИ – ЩОБ ЗНАТИ, ЗНАТИ – ЩОБ ПЕРЕМАГАТИ!

ГРУДЕНЬ 2015

У К Р А Ї Н И В і й с ь к о

№12 (182)

З Б Р О Й Н І С И Л И

НАДІЙНО СТОЯТИМУТЬ НА ВАРТІ НЕЗАЛЕЖНОСТІ
ТА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ЦІЛІСНОСТІ УКРАЇНИ

ЗАХИСТИ СВОЇХ!

ПІДПИШИ КОНТРАКТ ЗІ ЗБРОЙНИМИ СИЛАМИ УКРАЇНИ

ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІ,
ЩО ВІДСЛУЖИЛИ 11 МІСЯЦІВ СЛУЖБИ
ПО МОБІЛІЗАЦІЇ (СТРОКОВУ СЛУЖБУ),
або ГРОМАДЯНИ, ЗВІЛЬНЕНІ
З ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ
ПІД ЧАС ДІЇ ОСОБЛИВОГО ПЕРІОДУ
(з БЕРЕЗНЯ 2014)

**МОЖУТЬ ПІДПИСАТИ
КОНТРАКТ
ЗІ ЗБРОЙНИМИ
СИЛАМИ УКРАЇНИ**

ВИКОРИСТАЙ СВІЙ ДОСВІД ТА ОТРИМАЙ:

Одноразову грошову допомогу для мобілізованих – від 11024 до 13780 грн

Безкоштовну вищу освіту після першого контракту (в т.ч. 6 місячного) без відриву

Можливість контракту **лише на 6 місяців**

Місце роботи і посада зберігаються, а з бюджету компенсується середній заробіток

КРІМ ТОГО, НА 2016 РІК ЗАПЛАНОВАНО:

Збільшення грошового забезпечення військовослужбовцям за контрактом у розмірі до 7 тис. грн. (для рядових посад)

Виплата грошової компенсації за піднятом житла (рядовим та сержантам)

ЗАЦІКАВИВСЯ? ЗВЕРНИСЯ ДО ВІДДІЛЕННЯ
ОСОБОВОГО СКЛАДУ ВІЙСЬКОВОЇ
ЧАСТИНИ АБО ДО ВІЙСЬКОМАТУ
ЗА МІСЦЕМ ПЕРЕБУВАННЯ НА ОБЛІКУ.

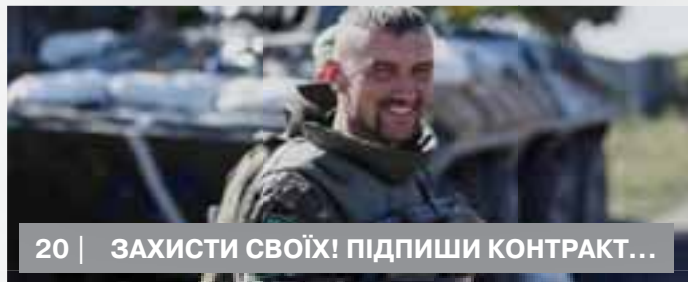
WWW.MIL.GOV.UA/CONTRACT
0 800 50 00 51

ЗМІСТ

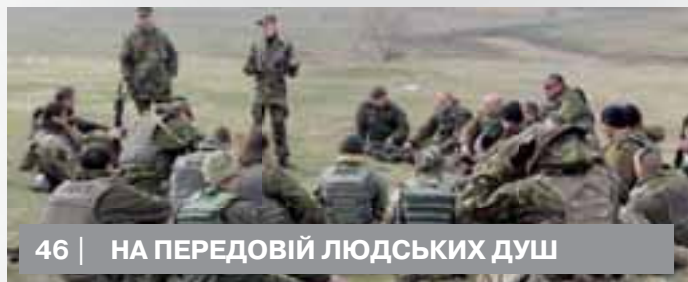
- 2 | ПІДСУМКИ РОКУ**
Змінюється військо, змінюємося ми
- 6 | ТВОЇ СИНИ, УКРАЇНО!**
Війна народжує героїв
- 10 | ХОРОБРІ СЕРЦЯ**
Народжені перемагати
- 13 | АДРЕСА МУЖНОСТІ**
Виїжджали атеїстами – повернулися віруючими
- 16 | СЕРЖАНТСЬКИЙ КОРПУС**
Роби, як я!
- 20 | АКТУАЛЬНО**
Захисти своїх! Підпиши контракт...
- 28 | ОЗБРОЄННЯ ТА ТЕХНІКА**
L-39 M1
- 30 | ВІД ПЕРШОЇ ОСОБИ**
Добросусідське партнерство
- 36 | ПОЛІТИКА РФ ЩОДО УКРАЇНИ**
Зазіхання на суверенітет
- 42 | ТЕХНОЛОГІЇ ПРОПАГАНДИ**
Тактика Кремля: підміння і володарюю
- 46 | РОЗВИТОК ЗБРОЙНИХ СИЛ**
На передовій людських душ
- 52 | НАВЧИТИСЯ ПЕРЕМАГАТИ**
PSI-фактори бою
- 55 | ПЕРЕКВАЛІФІКАЦІЯ ВІЙСЬКОВИХ**
Отримати нову професію
- 56 | СЛУЖУ УКРАЇНСЬКОМУ НАРОДОВІ**
Пліч-о-пліч за Україну!
- 59 | БЛАГОДІЙНІСТЬ**
Українському війську допомогли зупинити ворога волонтери
- 62 | ВІДЗНАКИ ДЛЯ ГЕРОЇВ**
Нагорода залишається на все життя
- 64 | РЯДКИ, НАРОДЖЕНІ ДУШЕЮ**

10 | НАРОДЖЕНІ ПЕРЕМАГАТИ

20 | ЗАХИСТИ СВОЇХ! ПІДПИШИ КОНТРАКТ...

46 | НА ПЕРЕДОВІЙ ЛЮДСЬКИХ ДУШ

ЦЕНТРАЛЬНИЙ ДРУКОВАНИЙ ОРГАН МІНІСТЕРСТВА ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Засновник:
Міністерство оборони
України

Адреса редакції:
вул. Мельникова, 81,
04050, Київ, Україна, а/с 72
Телефони редакції:
(044) 483-08-39, 489-38-59
mail: viysko2012@ukr.net;

Електронна версія:
<http://www.viysko.com.ua/>
© «Військо України», 2014
Підписано до друку:
22.12.2015 р.

Наклад: 2615
Віддруковано
ТОВ «Інтер Прінт 1»
Передплатний індекс: 74101
Передплату можна оформити
в усіх поштових відділеннях
зв'язку
Свідоцтво про державну
реєстрацію:
КВ № 827 від 12.07.1994 р.

Головний редактор:
Валентин БУРЯЧЕНКО.

**Заступник головного
редактора:**
Андрій МИРОНЧУК.

Відповідальний секретар:
Вячеслав ПЕТРОВСЬКИЙ.

Начальники відділів:
Олександр БІРЧЕНКО,
Володимир КОСЕНКО,
Олександр ВАСИЛЬЧЕНКО.

Спеціальні кореспонденти:
Сергій БАСАРАБ,
Юрій КУЗНЕЦОВ,
Галина ЖОЛТІКОВА.

Кореспонденти:
Валерія СОКОЛІК,
Дар'я ЧІГАРЄВА,
Валерій ВОРОНЧУК,
Олександр ПАНЮКОВ.

Редакція не несе відповідальності за зміст повідомлень інформ-агентств і може друкувати статті, не поділяючи поглядів автора. Відпо-відальність за достовірність фактів, власних імен та інших відомостей несуть автори публікацій. Роботи (фотознімки, статті, малюнки, тексти та інші матеріали), які прийшли на адресу редакції, не рецензуються і не повертаються. Передрук матеріалів чи будь-яке інше їх використан-ня можливе лише з письмового дозволу редакції. При використанні матеріалів посилання на журнал «Військо України» обов'язкове. За зміст реклами відповідальність несе рекламодавець.

ЗМІНЮЄТЬСЯ ВІЙСЬКО, ЗМІНЮЄМОСЯ МИ

Протягом понад двох десятиріч після набуття Україною незалежності увага до проблем вітчизняного війська була відчутно послабленою. Збройні Сили фактично опинилися на межі своєї боєздатності та спроможності захистити територію від зовнішнього агресора

Північний сусід, як і варто було очікувати, не оминув нагоди використати таку можливість і запустив свої щупальця спочатку до Криму, а потім і на Донбас. Але на Сході наштовхнувся на шалений спротив: недоліки, які ще 1-2 роки тому існували в Українському війську, компенсувалися бажанням якнайшвидше повернути його в бойовий стан та величезним патріотичним духом. Тепер ми можемо впевнено сказати, що завдяки зусиллям держави та волонтерів Україна отримала боєздатну і сильну армію. Але завтра, аби закріпити успіх, нам належить зробити у рази більше.

У серпні 1991 року наша держава отримала чималу військову спадщину. Тут дислокувалися три загальновійськові, дві танкові, чотири повітряні армії, ракетна та окрема армія протиповітряної оборони, Чорноморський флот. У різних військових формуваннях служило близько 900 тис. військовослужбовців. Після розпаду Радянського Союзу Україна отримала 6,5 тис. танків, 7 тис. броньованих машин, 1,5 тис. літаків, 350 кораблів, майже 1,3 тис. ядерних боеголовки міжбалістичних ракет та 2,5 тис. одиниць тактичної ядерної зброї.

Безсумнівно, такий потенціал цілком дозволяв створити потужну армію, здатну забезпечити недоторканність наших кордонів. Чого вартувала лише реалізація надлишкового майна, озброєння та військової техніки? За розумних підходів армія могла б отримати цілком достатні кошти і на модернізацію озброєння та військової техніки, і на забезпечення належного соціального захисту людей у погонах. Але тривалий час цього не відбувалося. Тож з початком російської агресії

український народ буквально по крихтах змушений був збирати те, що марнувалося і розтягувалося.

тро Порошенко своїми указами ввів в дію рішення Ради національної безпеки і оборони «Про Стратегію національної безпеки

Міністр оборони України генерал армії України Степан Полторак і Високий представник ЄС із закордонних справ і політики безпеки Федеріка Могеріні підписали адміністративну угоду між Міноборони України та Європейським оборонним агентством

Нині можемо говорити про чималі успіхи у справі розбудови армії. Адже нашим захисникам вдалося зупинити ворога, Збройні Сили України готові дати відсіч бойовикам на Донбасі. І це – головне. Армія відновила свою боєздатність, набула бойового досвіду, покращила оперативну спроможність та технічну оснащеність.

Попри наявний ризик відновлення збройного протистояння та постійну складну обстановку в зоні бойових дій, головним пріоритетом роботи оборонного відомства залишається подальше реформування Збройних Сил. Сьогодні воно є надзвичайно дорогим, але і вкрай необхідним.

У межах комплексного огляду сектору безпеки та оборони міністерство провело оборонний огляд, Президент України Пе-

України» та «Про нову редакцію Воєнної доктрини України». Наша держава чітко визначилася з європейською інтеграцією та бажанням вступити до Північно-атлантичного альянсу, а також із імовірними загрозами та зовнішнім ворогом – Російською Федерацією.

Нині на розгляді Кабінету Міністрів перебуває Концепція розвитку сектору безпеки і оборони України. Спільно з іноземними експертами завершується опрацювання Стратегічного оборонного бюлетеня України, Державної цільової оборонної програми розвитку озброєння та військової техніки на період до 2020 року, інших важливих документів щодо реформування оборонного сектору держави.

У першій половині грудня Міністр оборони генерал армії

України Степан Полторак підписав адміністративну угоду між вітчизняним військовим відомством та Європейським оборонним агентством, яка надала юридичну підставу для практичної роботи та зміцнення оборонної співпраці з країнами-членами Євросоюзу.

Пріоритетами в роботі українських військових фахівців та експертів НАТО і ЄС залишаються максимальна адаптація вітчизняного війська до стандартів НАТО, інтеграція структур Міністерства оборони і Генерального штабу, їхня збалансованість за обсягами завдань та чисельністю, чітке розмежування повноважень керівників структурних підрозділів та посилення їхньої відповідальності за результат виконання робіт, оперативна спроможність у забезпеченні озброєнням, технікою, нова система підготовки, планування та управління. Усі ці роботи вже на стадії завершення.

Що вже впроваджено практично? Своїм рішенням Президент України затвердив військово-адміністративний та оперативно-стратегічний поділ території України. Він, зокрема, закріплює повноваження органів військового управління відповідно до загроз, які виникли перед

державою. Свої повноваження отримали Генеральний штаб, командування видів Українського війська, 4 оперативні та 3 повітряні командування. Створена чітка система їхнього управління. Завершується формування об'єднаного оперативного штабу, вдосконалюється організація і підготовка високомобільних десантних військ, триває створення Сил спеціальних операцій (ССО). До кінця 2015 року буде сформовано їхнє командування, а бойові спроможності ССО набудуть у 2016-му.

Неабияка увага приділяється Військово-Морським Силам ЗС України. Після кримських подій триває їхнє відновлення.

У системі мобілізаційної підготовки та мобілізації створено військово-оперативний резерв першої черги, який за потреби стане на захист нашої країни. Завершується створення Єдиного державного реєстру військовослужбовців.

У 2016 році реформування торкнеться військових комісаріатів. На їхній базі створюватимуться єдині центри обслуговування військовослужбовців з новою структурою і завданнями.

Відповідно до ситуації, яка склалася на Сході України, корегуються програми підготовки військових фахівців. Вони поповнилися новими дисциплінами. Наприклад, це основи військового управління, бойова система виживання воїна, військово-медична підготовка тощо. Навчальні плани постійно переглядаються з урахуванням набутого бойового досвіду. Більше уваги приділяється практичним заняттям та бойовій підготовці.

На початку 2016 року колегія Міністерства оборони розгляне проект Концепції розвитку військової освіти. У документі

Пріоритетами залишаються максимальна адаптація вітчизняного війська до стандартів НАТО, їхня збалансованість за обсягами завдань та чисельністю, чітке розмежування повноважень керівників структурних підрозділів, оперативна спроможність у забезпеченні озброєнням, технікою, нова система підготовки, планування та управління

йдеться, зокрема, про збільшення практичних навчань для курсантів, запровадження навчальної практики після завершення кожного курсу, зміну вимог до викладацького складу та оптимізацію мережі військових вишів.

Продовжуватиметься й боротьба із корупцією. Вже нині на цьому шляху зроблені помітні кроки. Зокрема, державі повернули 1,4 тис. га земель і понад два десятки важливих об'єктів нерухомості.

Військо отримало близько 3,5 тис. одиниць озброєння, понад 401 тис. ракет та боєприпасів, на озброєння надійшло 17 сучасних зразків ОВТ. З початку проведення антитерористичної операції відновлено та відремонтовано понад 34 тис. одиниць військової техніки.

З метою реформування системи матеріально-технічного забезпечення започатковано 7 проектів у сферах закупівлі, управління державними підприємствами, речового та продовольчого забезпечення, харчування військовослужбовців, а також забезпечення їх житлом. Запроваджена система електронних закупівель, яка дозволить прискорити процедуру і зберегла державі 176 млн грн.

Норми харчування військовослужбовців доведені до загальноєвропейських вимог, а система речового забезпечення приведена у відповідність до стандартів НАТО. Значним досягненням можна вважати 100% забезпечення військовослужбовців речовим майном та новими розробками форми, яка не поступається найкращим світовим зразкам.

Суттєвого вдосконалення зазнала система медичного забезпечення військовослужбовців. На час ведення бойових дій додатково розгорнуто 5 військових госпіталів, 3 з яких – мобільні. Виконуються програми медико-психологічної та соціальної реабілітації учасників антитерористичної операції. Невдовзі Кабінет Міністрів України планує розглянути проект Військово-медичної доктрини України.

Тривають роботи щодо забезпечення військовослужбовців житлом. Нинішнього року за державні кошти міноборони придбало 1,3 тис. квартир. Ще 200 сімей отримали грошову компенсацію. Найближчим часом Кабінет Міністрів України розгляне проект концепції реформування системи забезпечення військовослужбовців житлом. Документ вже надійшов до уряду.

Зроблено, як бачимо, чимало. Але, зважаючи на те, що всі попередні роки для війська майже нічого не робилося всього досягнутого насправді недостатньо. Потрібно працювати ще і дуже багато.

Тож які пріоритети сьогодні стоять перед оборонним відомством? Це зміцнення системи протиповітряної оборони, розбудова інфраструктури Військово-Морських Сил, збільшення чисельності військовослужбовців за контрактом, технічне переоснащення армії, прискорення темпів реформування Збройних Сил України, покращення стану із забезпеченням військовослужбовців та членів їхніх сімей житлом, підвищення рівня грошового забезпечення військових.

Впровадити все заплановане одним помахом руки, звісно, не вдасться. Попереду кропітка і тривала праця. Але тепер ми маємо найголовніші чинники, які допомагатимуть реалізовувати реформи. Це добра воля державного керівництва, належне фінансування потреб армії і бажання самих військовослужбовців зробити її кращою.

Сергій БАСАРАБ

ВІЙНА НАРОДЖУЄ ГЕРОЇВ

З Феодосії до Чернігова Державний науково-випробувальний центр ЗС України перебазувався навесні 2014 року. Евакуацію офіцер-патріоти здійснили транспортом підприємства «Мотор Січ», а також на власних авто. Загалом на материк вийшло близько 15% особового складу. Здебільшого це наукові співробітники. Тож кістяк центру як науково-дослідної установи вдалося зберегти

Офіцер Державного науково-випробувального центру Збройних Сил України капітан 3 рангу Юрій Літковець – людина унікальна. Він один із чотирьох військових практиків у Збройних Силах України, які отримали кваліфікацію «водолазний спеціаліст» з правом навчати та проводити атестації. Він не зрадив Батьківщині у Криму і відстоював її волю на Донбасі. Він вміє аналітично мислити і знаходити оригінальні рішення складних питань. Струнка постава, енергійна хода і вольове обличчя. Про таких кажуть: природжений воїн!

Офіцерська честь

Ніч з 25 на 26 лютого 2014 року Юрій запам'ятав надовго. Саме тоді перші колони російських військ зайшли на територію Криму. Ніхто не знав, що відбувається навколо: розшарування серед українських офіцерів, розтоптани ВМС України, знуцання з усього українського... Та все ж серед цієї підлості, був справжній прояв людської гідності і офіцерської честі – залишивши свої оселі, стареньких батьків, вірні Україні військовослужбовці повернулися на материк. Серед них був і Юрій Літковець.

– До окупації півострова українські та російські військові жили дружно, підтримували особисті контакти, обмінювалися досвідом. У Севастополі наші кораблі стояли один біля одного. Але того дня все змінилося. Окупанти були готові вбивати. Однак і українські офіцери-патріоти були налаштовані дати рішучу відсіч ворогу. Правда ж була на нашому боці, – розповідає Юрій. – Наступного ранку дружину з донечкою я відправив на материкову Україну. В мене в голові розігралася своя «карта війни». Дивлячись на те, як дорогою їдуть ворожі комплекси «Іскандер», я вже

уявляв собі, як можна влаштувати для них засідки. Телефонував своїм хлопцям: «Чого сидите? Давайте діяти, наша земля в небезпеці!» Все чекав своїх хлопців, думав прийдуть та допоможуть. Проте ніхто не відгукнувся. А деякі ще й перейшли на бік ворога. Стало зрозуміло – може початися війна. Серце щеміло через зрадників, з якими служив пліч-о-пліч.

«Рятувати своїх – свята справа...»

Після передислокації Державного науково-випробувального центру на Чернігівщину особовий склад розпочав роботу з чистого аркуша. І згодом установа запрацювала на повну потужність. У той час на Сході України розпочалася антитерористична операція. Центр, як і годиться, приступив до розробки і пошуку новітніх засобів та зразків озброєння для забезпечення АТО. Додалося роботи й офіцерам. У травні-червні 2014 року Юрій часто їздив у відрядження на Чугуївський аеродром. Це летовище було постійною базою для ротації українських вояків. Там він зустрічав товаришів, з якими служив у військах спецпризначення.

– Під час чергової поїздки до Чугуєва у липні минулого року, я

Військові випробувачі прибули на Чернігівщину. Весна 2014 року

зустрів приятеля, свого колишнього командира. Він був дуже схвилюваний подіями на Сході та хвилювався за своїх хлопців, які вирушили на пошуки екіпажу нашого вертольота в прикордонний район Луганщині, – згадує Літковець. – Отримавши від російської армії великі партії засобів протиповітряних уражень, «Стріли», бойовики тоді доволі часто збивали наші вертольоти. Минуло вже три доби, а група із завдання не поверталася. Згодом хлопці таки вийшли на зв'язок. Повідомили, що знайшли пілотів, але не можуть вийти із зони бойових дій, бо за ними полюють терористичні групи ворога. Потрібна допомога.

«Треба щось робити, щоб урятувати бійців», – сказав командир. Вмить у нас виник план операції.

Аби відволікти бойовиків, які кинулися на виявлення та знищення наших хлопців разом з екіпажем, Юра з командиром замислили хитрий маневр – підняти в небо вертоліт та викинути з нього парашутистів. Ще з часів служби у Хмельницькому командир добре знав підготовку та хоробрість свого підлеглого. Навіть позивний «Ручійок» залишився в Юрія з того часу. Командир спитав Літковця, чи є в нього бажання попрацювати по-бойовому. Той без вагань відповів: «Зможу! Головне – врятувати наших. Це святе».

«Дивися, щоб відволікти на себе увагу сепарів, бігати доведеться дуже швидко. Але ти упорашся. Я це знаю точно!» – додав командир.

– На той момент підіймати в повітря вертоліт Мі-8 було ризиковано. Бойовики могли його збити. Вирішили скористатися «двадцять четвіркою». Цей бойовий вертоліт, який виділений був якраз під завдання саме цієї групи бійців. Я обійшов його, оцінив, обдумав, як все зробити професійно, адже таких стрибків ще ніхто не здійснював. Проте,

До Літковця стрибки з парашютом з Мі-24 ще ніхто не здійснював

маючи досвід парашутування з Ан-2, Ан-26, Іл-76, Б-12, Мі-14 ПС, я наважився на цей крок. Із собою взяв товариша. Він також хороший парашутист. Я не сказав йому, куди летимо. Після коротенького заняття ми піднялися в небо на Мі-24 та десантувалися, – усміхаючись розповідає «Ручійок». – Коли приземлилися, одразу переодяглися в цивільний одяг. Довелося бігати, маскуватися і переховуватися близько 5 годин. Із собою взяли лише по пістолету. Зрештою вийшли в задану точку. Там нас уже чекав цивільний автомобіль. Завдання ми виконали. Наші бійці благополучно вийшли з імовірного оточення. Згодом ми зустрілися, вони подякували нам за роботу.

Як потім з'ясувалося, дії Юрія та його товариша дійсно викликали паніку серед сепаратистських груп. Через кілька днів знайомі розповіли Літковцю, що в той час, коли вертоліт набрав висоту і з нього вистрибнуло двоє парашутистів, по тривозі були підняті підрозділи регуляр-

ної російської армії, які стояли поблизу нашого кордону.

Зимові дороги «гарячого Донбасу»

З жовтня 2014 по березень 2015 року Юрій Літковець вже безпосередньо брав участь у проведенні АТО у складі 140-го окремого центру Сил спеціальних операцій. Разом з товаришами рятував із оточення бійців

32-го блокпоста, виконував завдання біля Горлівки та Дзержинська, в районі донецького аеропорту, в Дебальцевому, Широкиному і на Луганщині. За цей період він здійснив понад 30 спеціальних та 10 розвідувальних операцій на всіх ділянках фронту та в тилу противника.

– Бойової роботи вистачало. Особливо поблизу донецького аеропорту та навколишніх населених пунктів. Російсько-терор-

ристичні війська з усіх боків штурмували летовище. Стояв туман. Ми добре пам'ятали про обережність та дисциплінованість. І ми були як один кулак. Кожен з нас розумів: якщо ми йдемо на вогневий контакт з противником, отже, буде бій, буде стрільба, будуть убиті. Але наше завдання, аби по-максимуму втрат було у противника, – впевнений Юрій. – Інколи бувало, при виконанні поставленого завдання: виходимо на три-чотири години, а затримувалися і на шість діб. На війні не завжди можна зробити все за планом, тому що фактор часу найчастіше стає ключовим. Проте така важка чоловіча робота гуртувала нас і робила сильнішими.

За успішне виконання бойових завдань Юрій достроково отримав чергове військове звання «капітан III рангу» та особисто з рук Міністра оборони України відзнаку «Вогнепальна зброя». Також його нагородили відзнакою Міністерства оборони України «За військову доблесть», почесним нагрудним знаком начальника Генерального штабу – Головнокомандувача Збройних Сил України «За досягнення у військовій службі» II ступеня та високою державною нагородою – Орденом Богдана Хмельницького III ступеня.

Рем – вірний і надійний...

Про свої поїздки на Донбас Юрій батькам не розповідав. Не хотів хвилювати. Разом з дружиною все тримали в таємниці. Та коли батьки запитували, де він, Юра відповідав, що на випробуваннях. Але материнське серце напевно відчувало якусь тривогу. Наближався 2015 рік. Мамі й татові він сказав, що збирається додому на святкування. Сам же попросив знайомих волонтерів, аби привезли з дому його вірного друга – собаку Рема. Пес мав допомогти заспокоїти батьків. Так і сталося.

– Ще перед виходом з Криму

Після закінчення факультету розвідки Одеського інституту Сухопутних військ Юрій Літковець чотири роки командував групою спецпризначення у 8-му хмельницькому окремому полку спеціального призначення. 2011 року він прибув на чергове місце служби до Державного науково-випробувального центру Збройних Сил України в місто Приморське, що у Криму

За успішне виконання бойових завдань Юрій Літковець отримав вогнепальну нагородну зброю від Міністра оборони України

я придбав собаку. Фокстер'єр – порода дуже рідкісна. Рем – мій хороший помічник. Його я сильно оберігав. Про це знали всі в родині. На новорічні свята я привітав батьків. Вони ж, почувши у телефоні гавкіт собаки, і дійсно повірили, що син удома... Потім з моїм надійним Ремом ми ще пройшли разом не одну гарячу точку, – розповів Юрій.

Чоловік пишається своєю сім'єю: дружиною, яка завжди його підтримує та надихає на добрі справи, та донечкою. Каже, що усмішка дитини і радість рідних – це найбільша нагорода, яка може бути на світі для нього. Тому свій вільний час Юрій старіється присвятити родині. Однак не забуває й про хобі – полювання.

– У моїй роботі найголовніше – скритність та маскування. Як професіонал я повинен бути в

десятки разів уважнішим та сильнішим за ворога. Для цього потрібні постійні тренування. Тому я обираю ліс та полювання. Чому? Звір – це мій противник, експерт, суддя, в якого на кону стоїть життя. Від того, як ти підпустиш його до себе, як зробиш вдалий постріл, як відстежиш і відчуєш його, залежить і твій результат, – пояснює офіцер.

... Капітан 3 рангу Юрій Літковець пам'ятає війну по хвилинах, а не лише по днях. Та, попри пережите, ні про що не шкодує і, без вагань, прагне повернутися туди та знову виконати свій обов'язок – захищати Україну. Він воліє зробити все можливе, щоб настав мир. Він завжди першим прийде на допомогу хлопцям, які опинилися в небезпеці. Він впевнений: так само діятимуть і його бойові товариші.

Олег СУШИНСЬКИЙ

НАРОДЖЕНІ ПЕРЕМАГАТИ

Сильні духом, кремезні, пропахлі пилом і димом передової, українські «крилаті піхотинці» здатні виконувати найважчі завдання. Зброя та техніка воїнів-десантників 81-ї окремої аеромобільної бригади завжди наготові, а бойова майстерність щодня перевіряється на полігоні. Тренуються бійці сумлінно, адже від злагодженості їхніх дій залежить не лише загальний успіх бою, а й життя бойових побратимів. Та в суворих бойових буднях завжди знайдеться час і для дружньої розмови, і для мрій про майбутнє. Доля кожного з них варта окремої розповіді

ДОВІДКА

81-а окрема аеромобільна бригада Збройних Сил України створена восени 2014 року. Вона наймолодша в українських високомобільних десантних військах. Відразу після формування приступила до виконання завдань з оборони української землі від російсько-терористичних військ на Донбасі. Зокрема, з листопада 2014 і до січня 2015 року десантники бригади разом з іншими військовими героїчно тримали оборону в донецькому аеропорту

то є біле, не вийшло і не вийде».

Знайомтесь, солдат Артем Попік – боєць-десантник 81-ї окремої аеромобільної бригади. Родом із містечка Костянтинівка, що на Донеччині.

На східних рубежах України він з липня 2015 року. За спеціальністю – стрілець. До української армії призваний за мобілізацією, від якої не ховався. До війська працював у місцевій компанії «Зеленбуд» та займався озелененням територій.

– На повістку я чекав і готував себе до служби в армії. Батьки поставилися до мого вибору з розумінням. Сказали: «Треба сину, треба захищати свою землю». А загалом у мене вся сім'я проукраїнська. Зрозумійте, я не проти жителів Донбасу воюю. Я пішов до війська тому, що було порушено суверенітет України. Чому вибрав десантні війська? Зі здоров'ям все гаразд. А ще десант – це гордість, еліта армії, – зауважив Артем.

Під час так званої «руської весни» 2014 року, коли по його рідній Костянтинівці розгулювали проросійські терористи, він був одним з небагатьох, хто вийшов на вулицю і відверто в очі го-

України у зв'язку з черговою мобілізацією...

Перше бойове хрещення «Фріц» пройшов поблизу населеного пункту Опитне, що на Донецькому напрямку. Тримав оборону. Неодноразово вступав у бойові зіткнення із ворогом, не пропускаючи російських диверсантів у наш тил. Тож бойового досвіду йому не позичати.

– Свої знання та бойовий досвід я щоденно передаю підлеглим та новоприбулим бійцям. Сучасний воїн-десантник повинен уміти все: вражати рухомі й нерухомі цілі на різних дистанціях, маскуватись, самостійно визначати першочергові цілі, користуватися денними й нічними приладами спостереження і прицілювання, а головне – добре орієнтуватися на полі бою, – каже молодший сержант.

Удома Василя чекають дружина та двоє дітей. Проте, як сам говорить, повернеться до них тільки з перемогою!

– Мої бойові товариші – це моя друга сім'я. Ми залишаємося тут до повної перемоги. Іншого шляху немає, адже тільки разом зможемо зберегти Україну, – впевнений український десантник. – Якщо хоч один справжній мужчина з кожної української сім'ї стане на захист нашої держави, тоді її ніхто не зможе розколоти.

«Донбасівець»

з українським серцем

Він світлий, веселий, розумний юнак та великий патріот України. Його не зламали ні полон, ні постійні вмовляння бойовиків стати прихильником «руського міра». Хлопець, якого не зупинили жодні труднощі, каже: «У мене завжди була, є і буде своя думка, мене зламати і переконати, що чорне,

Хоробрий «Фріц»

Такий позивний Василь отримав через те, що в цивільному житті займався археологічними розкопками на місцях бойових дій Другої світової. Тепер він – десантник. Та щоб стати на захист України, йому довелося не один раз відстояти в коридорах військомату. І чоловік таки домогся свого. У травні 2015 року, вирушаючи в зону АТО, рідним не признався, що доброволець, лише сказав: їду на Схід

ворив бандитам, аби забиралися з Донбасу.

За свою відкрити проукраїнську позицію та непокору окупантам хлопець потрапив до полону бойовиків і «спецпризначенців» осаженілого Гірка-Стрелкова. Артема тримали в підвалі будівлі, в якій раніше в Слов'янську розміщувалась СБУ.

– Бойовики говорили, що я зомбований і пішов проти народу Донбасу. Довести їм нічого не можливо – в їхніх головах немов прижилися гасла «Свободный Донбасс», «Мы с Россией» тощо. Для найманців українське телебачення – брехня, їхнє – правда. Лише після 30 днів полону мене звільнили, – каже десантник.

Про подробиці тих подій Артем Попік намагається не згадувати, для нього вони – в минулому. Сьогодні він із побратимами по зброї опановує мистецтво захищати Батьківщину. Хлопці сповнені любові до України і не сумніваються – ворога переможуть!

– Мій вибір був обдуманий. Не бачу для себе жодного іншого життєвого шляху, окрім офіцерського, – каже Ярослав.

– Бути десантником – це бути першим і там, де найважче

Він обрав офіцерський шлях

Він молодший за своїх підлеглих. Серед них є учасники бойових дій у найгаражніших точках Донбасу.

Ярослав Юрків у 81-й окремій аеромобільній бригаді служить не так давно. Після оголошення в країні чергової хвилі мобілізації цей львівський хлопчина не став чекати повістки з військомату. До лав високомобільних десантних військ попросився добровольцем. Після того, як пройшов двомісячну військову підготовку на полігоні «Чабанка», був призначений на посаду командира взводу.

Ще під час навчання в Українській академії друкарства, Ярослав закінчив військову кафедру львівської Академії сухопутних військ та отримав офіцерське звання молодшого лейтенанта. Тоді й гадки не мав, що одягне військовий однострій і зі зброєю в руках, як і тисячі українських патріотів, стане на захист Батьківщини від ворожого «старшого брата» та підбурюваних російською пропагандою найманців і запроданців різних мастей.

– Коли навчався на військовій кафедрі, то навіть і подумати не міг, що служитиму в армії. Із хлопцями тоді жартували, мовляв, навіщо нам ці військові звання, якщо армія розвалюється та йде велике скорочення офіцерів... Тепер розумію, що дуже помилявся, – розповів молодший лейтенант Юрків.

Рішення про службу в армії для Ярослава було закономірним. Він взяв приклад з брата, за плечима якого вже три ротації до зони проведення антитерористичної операції у складі 80-ї окремої десантно-штурмової бригади.

– Мій вибір був обдуманий. Не бачу для себе жодного іншого життєвого шляху, окрім офіцерського, – каже Ярослав. – Бути десантником – це бути першим і там, де найважче. Так мене вчив брат. З нетерпінням чекаю зустрічі з ним у зоні АТО. Як і кожен патріот, Ярослав вірить у найшвидшу перемогу над агресором і у своє повернення додому. Там його чекають батьки і кохана дівчина. А поки що офіцер стоїть на захисті рідної землі, щоб в Україні було світле, щасливе майбутнє.

Олег СУШИНСЬКИЙ

ВИЇДЖАЛИ АТЕЇСТАМИ – ПОВЕРНУЛИСЬ ВІРУЮЧИМИ

Обстріли
позицій наших
військовослужбовців
не припинялися.
Сепаратисти та їхні
російські куратори
намагалися
перетворити
Дебальцівський
плацдарм на другий
Іловайськ

Попри режим припинення вогню, бойовики самопроголошених республік за підтримки російської регулярної армії сподівалися оточити понад двохтисячне українське угруповання. Одному з підрозділів 169-ї зведеної ротної тактичної групи довелося прикривати відхід наших військовослужбовців.

У лютому 2015 року противник взяв під свій контроль населений пункт Логвинове, розташований по дорозі Дебальцеве-Артемівськ. Це заблокувало доставку боєприпасів та продовольства нашим воякам, які вже протягом місяця утримували позиції за 35 кілометрів на північний схід від Дебальцевого.

Зважаючи на такі обставини, командир механізованої роти майор Тарас Плясун отримав наказ залишити об'єкти «Василь» та «Ігор» і прямувати до передмістя населеного пункту Дебальцеве. Офіцер, який свого часу закінчив командний факультет Одеського інституту сухопутних військ, розумів, що це лише початок операції. Більш серйозні випробування ще попереду.

– Бойовики щодня обстрілювали наші позиції, – згадує майор Тарас Плясун. – Вогонь вели з мінометів, згодом підключалися

танки та «Гради». Під прикриттям артилерії ворог стягував свої сили, аби заволодіти Дебальцевим. Ситуація щогодини загострювалась і змінювалась, на жаль, не на нашу користь.

Якоїсь миті вогонь припинився. Навколо запанувала зловісна тиша. Оцінивши ситуацію, командир віддав розпорядження завантажити речі на техніку та висунутись в напрямку міста. Маршрут, який він заздалегідь прорахував, дозволив піхотинцям без втрат прибути у визначене місце.

Щойно вони дісталися базового табору 128-ї гірсько-піхотної бригади, як Тарасу Плясуну повідомили: він має сформувати групу з найкраще підготовлених бійців і висунутись у район Новогригорівки. Саме цей населений пункт мав на той час стратегічне значення для наших військ. Через нього планувався один із маршрутів відходу українських військовослужбовців.

– Ми вирушили о другій годині ночі, – згадує офіцер. – Пересувалися пішки відкритою місцевіс-

тю. Хоча група була й невелика, але вервечкою розтягнулась на декілька десятків метрів. За п'ять кілометрів від маршруту містилася прихована мінометна батарея ворога. Я точно знав, що вони нас супроводжували. Чому не відкрили вогонь? Мабуть, переплутали зі своїми. Адже в цьому районі вже тривалий час тероризував навколишні міста і села батальйон найманців «Привид». Режим радіотиші, нічна темрява, а найімовірніше прихильність долі допомогли нам через сім годин бути на місці.

Група майора Тараса Плясуна зайняла позиції на околиці населеного пункту Новогригорівка. Його бійці забезпечували

майор Тарас Плясун

машинах та розпочали рух. За лічені хвилини позаду них пролунали вибухи. Один, другий, третій... Ворог відкрив вогонь з артилерійських систем БМ-21 «Град».

– Рухатись дорогою, де щойно пройшла колона військ, які ми прикривали, було неможливо, – згадує Тарас. – Для сепаратистів ми були фактично відкритою мішенню. Я можу лише здогадуватись, хто керував вогнем зі реактивних систем. Адже солдата, приміром, можна навчити стріляти з автомата або кулемета. А от вести прицільний вогонь із «Градів» під силу тільки добре підготовленому кадровому військовому. Навряд чи сепаратисти мали власні такі кадри...

Аби хоч якось убезпечити пересування свого підрозділу, майор Плясун прийняв рішення звернути на путівець. Бойові машини на максимальній швидкості рвонули до невеличкої лісосмуги. Раптом над головами піхотинців засвітили кулі. З'ясувалося, що одна із груп проросійських найманців замаскувалася неподалік, намагаючись вогнем з БМП та великокаліберних кулеметів відрізати машини, які рухались у «хвості». «Вогонь!», – скомандував командир роти підлеглим.

– Хоча навколо свистіли кулі та лунали вибухи, хлопці діяли холоднокрівно й чітко, – продовжує офіцер. – З невідгідної позиції нам вдалося вивести зі строю ворожу бронетехніку, а згодом знешкодити й кулеметників. Вогонь вели просто з броні, ніхто не спішувався.

Раптом одна з машин, маневруючи, втратила керування та з'їхала у кювет. Усі, хто перебував на ній, зіскочили на землю та зайняли оборону. Майор Плясун заходився допомагати водієві, але згодом з'ясувалося, що БМП продовжити рух не зможе. Тоді на допомогу прийшов танк, який прикривав піхотинців. Він і підібрав групу Плясуна.

– Хвилина в тій обстановці здавалась вічністю, – згадує Тарас. – Майже всі мої підлеглі на виконання завдання виїжджали атеїстами. Але, пройшовши такі випробування, стали віруючими.

За участь у забезпеченні виходу українських військ із Дебальцівського району Указом Президента від 14 березня 2015 року майор Тарас Плясун нагороджений орденом «Богдана Хмельницького» III ступеня.

Олександр ВАСИЛЬЧЕНКО

прикриття колон наших військ. З першими променями сонця техніка і особовий склад розпочали вихід із небезпечної зони. Рівно за годину після того, як остання машина колони пересікла околиці населеного пункту, офіцер віддав команду готуватися й самим покинути небезпечну ділянку. Піхотинці зайняли місця в бойових

РОБИ, ЯК Я!

Вперше в історії України її Збройні Сили виконують одразу два доленосні завдання. Йдеться про безпосередню участь у проведенні антитерористичної операції на Сході нашої держави та про реальні заходи щодо реформування та розвитку війська. Особливе місце у виконанні цих завдань належить головним сержантам та старшинам частин та підрозділів

На жаль, донедавна роль сержантів в нашій армії традиційно обмежувалася. Тож тепер ключовими принципами побудови сучасної моделі Українського війська є розширення ролі цієї ланки військового управління, її подальша професіоналізація, набуття більших прав і повноважень у навчально-виховному процесі та щодо керівництва підлеглими.

Як засвідчив досвід проведення антитерористичної операції, головні сержанти виявили себе надійними помічниками командирів підрозділів. Неодноразово в ході боїв їм доводилося замінити офіцерів, миттєво вирішувати складні питання, від яких залежав успіх бою, а головне – людські життя.

Під час боїв на Донбасі за виявлену мужність та героїзм державними нагородами відзначені понад 1,5 тис. сержантів і солдатів Збройних Сил. Двоє з них отримали звання Героя України. Це молодший сержант Ігор Зінич, санітарний інструктор 80-ї окремої аеромобільної бригади, та старший сержант Олег Махнюк, борець 24-го батальйону територіальної оборони «Айдар». На жаль, ці високі звання героям присвоєні посмертно. Загалом на Сході загинули понад 500 сержантів і старшин Збройних Сил України, близько 1,7 тис. отримали поранення, 19 перебувають у полоні, 42 вважаються зниклими безвісти.

– Під час проведення антитерористичної операції цю категорію військовослужбовців залучають до виконання майже всього спектру завдань, – говорить заступник начальника Генерального штабу Збройних Сил України генерал-лейтенант Ігор Колесник. – Це і оборона визначених позицій та рубежів, і робота на блок-постах, і супровід колон, ударні та пошукові дії, розвідка, забезпечення зв'язку тощо. Сержанти виконують їх на високому рівні, показуючи приклад підлеглим.

Про зростання фаховості старшин і сержантів свідчить регулярне призначення їх на офіцерські посади протягом 2015 року.

Під час виконання бойових завдань у зоні проведення АТО через брак офіцерів сержантам нерідко доводиться керувати діями підрозділів ланки «взвод – рота», командувати взводними опорними пунктами, водити колони тощо. Але часто-густо у підрозділах досі існують застарілі радянські підходи щодо доцільності використання цієї категорії військовослужбовців. Нерідко головні сержанти виконують обов'язки снайпера, кулемтника, водія машини, командира відділення тощо. Одна річ, коли є гостра необхідність тимчасово замінити бойового побратима. І зовсім інша, – коли офіцерський командний склад робить це свідомо, без особливої потреби. Найчастіше головних старшин і сержантів призначають просто відповідальними за майно військової частини. Особливо це явище поширене в окремих підрозділах. Вертикаль сержантської влади там фактично не діє.

Тим часом накопичується чимало невирішених питань, за які мають відповідати саме головні сержанти. Приміром, вчасно до-

водити інформацію про різноманітні юридичні тонкощі проходження військової служби чи демобілізації, про порядок отримання статусу учасника бойових дій тощо. Бойова підготовка, кадрова робота з особовим складом, військова дисципліна, заходи повсякденної діяльності, всебічне забезпечення – ось пріоритети роботи головних старшин та сержантів у своїх підрозділах. Їхнє завдання – аби кожен солдат був підготовлений, проінформований, одягнений, споряджений, нагодований, мав справну та готову до бою зброю, знав своє завдання та порядок дій.

Прикладом зразкового виконання вказаних посадових обов'язків є головний старшина 79-ї окремої аеромобільної бригади старший прапорщик Олексій Мірошников. У зоні проведення антитерористичної операції він перебуває з перших днів. У липні 2014 року військова частина Олексія потрапила під потужний вогонь реактивної артилерії. Обстріли продовжувалися декілька днів. Тоді «сімдесят дев'ятка» втратила багато особового складу, техніки та озброєння. Морально-психологічний стан бійців був украй незадовільний. Десантники бук-

вально вгризалися в землю, аби залишитися живими. Але навіть у такий складний час старший прапорщик Олексій Мірошников не думав про власну безпеку, а переймався життям своїх підлеглих.

Справді, до початку російської агресії ніхто із бійців та командирів різних рівнів не перебував під потужними обстрілами, всі вони служили в мирний час, тож алгоритм роботи був налагоджений і зрозумілий. Але для мирного життя. На війні все інакше. Тому після повернення до пункту постійної дислокації чимало бійців бригади були виснажені морально і фізично. Мало хто мав бажання повертатися в те пекло. Старший прапорщик Мірошников не вагався. Він повторно відправився до зони бойових дій як головний старшина бригади. Там передавав бійцям набутий бойовий досвід, організовував їхнє всебічне забезпечення, розподіл майна, яке привозили волонтери. Благодійники ж побачили в Олексії людину, якій можна довіряти. Тож свою діяльність координували виключно із ним.

Головний старшина неупереджено виявляв потреби підрозділів бригади та рівномірно розподіляв матеріальні засоби. За весь час перебування в зоні проведення АТО від десантників не надходило жодного нарікання на те, що розподіл речового майна відбувається несправедливо.

Справді, той, кому довелося побувати в 79-й окремій аеромобільній бригаді, зможе підтвердити: кожен її солдат чи сержант одягнений і екіпірований однаково. Це свідчить про те, що головний старшина бригади правильно організував роботу управлінської вертикалі, починаючи від нього самого і закінчуючи командирами відділень. Він досить плідно працює з головними старшинами батальйонів, а ті, своєю чергою, по сержантській лінії у своїх підрозділах. Одним словом, старший прапорщик Олексій Мірошников повністю підтверджує гасло сержанта Збройних Сил України: «Слідуй за мною, роби, як я!».

В зоні проведення антитерористичної операції працюють також головні старшини секторів.

Ці посади є новими для Українського війська, а військовослужбовці, призначені на них, вчать-ся діяти згідно зі своїми обов'язками, отримуючи знання і досвід. В арміях країн-членів НАТО, приміром, сержантів застосовують на всіх рівнях військового управління: і на оперативному, і на стратегічному. Також і при плануванні офіцерами майбутніх бойових дій.

Сержанти Збройних Сил України поки що такого досвіду не мають, адже досі виконували завдання тактичного рівня. Віднедавна вони напругу працюють із керівниками секторів і вже добре зарекомендували себе в цій ролі. За приклад можна навести роботу головного старшини оперативного командування «Схід» старшого прапорщика Новікова. Він досить ефективно працював у своєму секторі, налагодив тісний зв'язок з його керівником, по декілька днів проводив безпосередньо в підрозділах, що розташовані на передовій, вивчаючи ситуацію та допомагаючи вирішувати проблеми.

Питання особистої професійної підготовки сержантів не

втрачає своєї актуальності. А з огляду на те, що Збройні Сили України найближчим часом мають досягти рівня армій кращих європейських країн, воно набирає особливої ваги. Реалізувати свій потенціал та навчитися нового сержанти можуть не лише під час бойових дій на Донбасі, а й беручи участь у різноманітних програмах та курсах, організованих за сприяння наших закордонних партнерів.

Так, протягом 2015 року для українських військовослужбовців започаткували великий перелік навчальних курсів за кордоном. Курси лідерства, приміром, тепер проводяться у Швейцарії та Німеччині (школа НАТО в Обераммергау). Після їхнього закінчення військовослужбовці отримують дипломи натовського зразка, дійсні в усіх країнах-членах Альянсу. Окрім цього, вперше в історії Збройних Сил України наші військовослужбовці розпочали навчання у Військово-морській академії США. Запрацював 197-й центр підготовки сержантського і старшинського складу в смт Десна. Він – єдиний в Україні, де готують інструкторів за кращою вітчизняною та світовою методикою, а після закінчення навчання видають відповідні сертифікати міжнародного зразка.

Сьогодні можна упевнено стверджувати, що сучасні українські сержанти – це високопідготовлені професіонали з безцінним бойовим досвідом. Однак сучасні способи ведення бойових дій висувають нові вимоги щодо їхньої фаховості. Саме тому сержанти мають стати найпершими помічниками офіцера, готовими розділити з ним повну відповідальність за стан справ у підпорядкованому підрозділі. І командири, і підлеглі мають бачити в сержантах і старшинах висококваліфікованих професіоналів, на яких можна покластися за будь-яких умов.

Сергій БАСАРАБ

ЗАХИСТИ СВОЇХ!

ПІДПИШИ КОНТРАКТ...

Впровадження
військової служби
за контрактом у
Збройних Силах
України передбачає
використання
досвіду, який
українські
військовослужбовці
набули в зоні АТО

«КОНТРАКТНІ» ПРОБЛЕМИ

Про створення контрактної армії в нашій державі говорять не один рік. Вперше цю проблему розглянули на розширеному засіданні Міністерства оборони України ще наприкінці 1999 року. 2002 року відповідно до Державної програми переходу Збройних Сил України до комплектування військовослужбовцями, які проходять військову службу за контрактом, було затверджено етапи комплектування підрозділів контрактниками. Програма була розрахована на період до 2015-го року і передбачала три етапи: I-й – 2002-2005 роки, II-й – 2006-2010 роки, III-й – 2011-2015 роки.

Реалізація програми гальмувалася різними чинниками. Основний з них –

хронічне недофінансування потреб національної оборони. Бюджетні обмеження призводили до спрощення бойової підготовки, невиконання планів модернізації озброєння і військової техніки. За умов, коли не вистачало коштів навіть на найнеобхідніше, здавалося несвоєчасним акцентувати увагу на поліпшенні привабливості військової служби.

До проблеми «профі» повернулися 16 травня 2005 року – Президент України видав Розпорядження «Про заходи щодо переходу підрозділів Збройних Сил України до комплектування військовослужбовцями за контрактом». У війську започаткували експеримент, в якому задіяли чотири структурні підрозділи: 30-ту окрему механізовану бригаду, ВДК «Костянтин

Військовослужбовці морської піхоти США здійснюють підготовку солдатів афганської національної армії

Міністр оборони України
генерал армії України
Степан ПОЛТОРАК:

– Законодавчо встановлено чисельність Збройних Сил у 250 тис. осіб. На Сході країни розгорнуто потужне оборонне угруповання військ для відсічі агресії. На 2 тис. збільшено чисельність контрактників, тепер їх – 107 тис. осіб. Ці показники і надалі збільшуватимуться...

У зв'язку із ситуацією на Сході було напрацьовано зміни до правил прийому до військових вишів. Військовослужбовцям військової служби за контрактом, а також військової служби за призовом під час мобілізації, на особливий період, з огляду на їхню вмотивованість надано право як виняток вступати на навчання до вищих військових навчальних закладів, незважаючи на перевищення вікового цензу вступників. Граничний вік для абітурієнтів-учасників АТО збільшено з 23 до 29 років. Окрім цього, ми прийняли рішення надати можливість військовослужбовцям вступати на навчання без сертифікатів зовнішнього оцінювання якості освіти, за результатами вступних екзаменів.

Також військовослужбовці-контрактники, які мають досвід бойових дій та зазнали поранення, можуть вступати на заочну форму навчання для здобуття вищої освіти за цивільними спеціальностями. Лише цього року до військових вишів прийнято 584 учасники АТО.

Співдиректор програм
зовнішньої політики та
міжнародної безпеки
Центру О. Разумкова
Олексій МЕЛЬНИК:

– Сьогодні в Україні активно обговорюють можливість та перспективи переходу армії на контрактну форму. Відразу зазначу, що ідея ця не нова. Навіть більше – раніше поетапно втілювалася.

Програма переходу на контрактну армію існує з 2003-го року. Ще десять років тому, 2005-го, українські Збройні Сили впритул наблизилися до завершення реалізації цієї ідеї. З практично півсотні пунктів, які були заплановані, реалізували майже всі. Невиконаними залишалися лише найбільш ресурсомісткі пункти програми, як, наприклад, забезпечення житлом. Проте була створена нормативно-правова база, поступово збільшувався відсоток контрактників в армії, скорочувалася загальна кількість ЗСУ. Фактично був припинений призов на строкову службу, тобто де-факто відбувся перехід на контрактне комплектування армії.

Однак події останніх півтора року підштовхнули владу вдаватися до різних методів комплектування армії. Мобілізація, по суті, той же призов. Людей призвали, щоб служити в армії, причому в абсолютно немирних умовах. Проблеми виникли дуже швидко. Остання хвиля мобілізації показала істотні складності з комплектуванням – особливо від того, що головний акцент робиться на обов'язок, на примус.

Чи не ослабить українські Збройні Сили на Сході країни процес реформування армії? Це складне питання. Адже призов відновили саме внаслідок

гострої необхідності збільшення чисельності ЗСУ. Механічне збільшення кількості військовослужбовців не веде до прямого підвищення боєздатності армії. Для тих, хто займається цим питанням послідовно, доцільність формування контрактної армії очевидна давно.

Україна не перша дійшла такого висновку. Більшість країн Європи застосовують саме такий підхід. При цьому не потрібно стверджувати, що призовна армія не має права на існування. Є країни, де призов зберігся. Проте в даному випадку поясненням служать національні традиції в тих чи інших державах. Приміром, у тій же Австрії чи до недавнього часу в Швеції це було пов'язано з великим поривом молодих громадян захищати свою країну. Одна з найсильніших армій світу – ізраїльська – формується на призові до війська всіх громадян (і чоловічої, і жіночої статі). Водночас у Великобританії і США змушені були відмовитися від строкової служби, що не завадило цим країнам створити найбільш боєздатні армії світу.

Це все національні особливості. Що стосується України, то тут однозначно повинен бути кістяк призовної армії, але при цьому слід працювати над резервом. Законом або страхом покарання змусити служити важко. Водночас є досить велика кількість людей, готових йти в армію добровільно. Держава повинна максимально ефективно використовувати такий ж потенціал громадян.

Ольшанський», 7-у авіаційну бригаду, 3-тю окрему бригаду берегової охорони. За його результатами фахівці виявили низку проблем, яка суттєво заважала комплектуванню армійських підрозділів контрактниками. Це недостатність фонду службового житла і неналежний рівень грошового забезпечення, темпи підвищення якого не відповідали темпам зростання середнього рівня заробітної плати в Україні. Невирішеними залишалися питання організації харчування військовослужбовців за контрактом за рахунок держави, неможливість проведення повноцінної бойової підготовки внаслідок її недостатнього ресурсного забезпечення. Експеримент також показав, що в частинах

інфраструктура для відпочинку військовослужбовців та членів їхніх сімей у позаслужбовий час є застарілою, не вирішено остаточно питання вивільнення військових від виконання робіт, не передбачених посадовими обов'язками. До того ж система відбору та комплектування військових частин контрактниками була неефективною і потребувала серйозних змін.

Рекомендації щодо покращення ситуації були закладені в Державну програму розвитку Збройних Сил України на 2006-2010 роки. Орієнтовна потреба на забезпечення переходу ЗС України до комплектування «профі» до кінця 2010-го року становила 49 млрд грн. Однак у серпні 2010-го року через неналежне фінансування було ухвалено рішення про припинення виконання заходів щодо повного переходу армії на контрактну основу. На той час вже була персоналізована робота з особовим складом на всіх етапах проходження військової служби, створено кадровий центр Збройних Сил і кадрові центри видів Збройних Сил, визначені їхні структура, функції і завдання. У війську розробили єдину розподілену базу

даних персонального штатно-посадового обліку особового складу. З початку 2010-го року впровадили прозорі механізми управління кар'єрою офіцерського складу, а з 2011-го року – аналогічний механізм управління кар'єрою сержантського складу. Територіальні центри комплектування військовослужбовцями за контрактом розпочали використовувати корпоративну комп'ютерну мережу і базу даних вакансій рядового, сержантського і старшинського складу. Також було започатковане створення професійного сержантського складу, для чого впровадили систему багаторівневої підготовки рядового, сержантського і старшинського складу. У відповіднос-

ті до неї початковий рівень підготовки контрактників (солдат, старший солдат) становив до 3-х років. Наступний, базовий, рівень підготовки (молодший сержант, сержант, старший сержант) – від 3-х до 8-ми років, середній рівень підготовки (головний сержант роти, батальйону – старшина, прапорщик) – від 8-ми до 15-ти років. Впроваджено посаду «головний старшина бригади» (старший прапорщик), яку можна було отримати після 15-ти років служби, а також вве-

Порівняння середньої вартості утримання на місяць військовослужбовців Збройних Сил України на місяць (грн)

	Військовослужбовці строкової служби	Військовослужбовці за контрактом	Військовослужбовці, призначені за мобілізацією
загальна вартість утримання на місяць	5 706	8 688	10 387
грошове забезпечення	300	4 955	4 955
продовольче забезпечення	1 226 (за не добу)	352,5 (за добу)	1 226 (за не добу)
речове забезпечення	346,5 (1,5 рі)	282 (1 рі)	282 (за встановлені потреби)
лазне-прайне обслуговування	130		130
медичне забезпечення	182	365,4 (+ саніт куртіж)	365,4
комунальні послуги	372,7 (кошт посл. казарми)	180	372,7
заходи призову – звільнення	93,1		
перевезення (відпустка)	240 (військ. проїзд. докум.)		240
бойова підготовка	4 041,7 (1,5 рі)	2 533	4 041,7 (1 рі)

Заступник Міністра оборони України з питань європейської інтеграції Ігор ДОЛГОВ:

– Дискусії в Міністерстві оборони України щодо комплектування війська контрактниками точилися давно... Нез'ясованим для мене залишилося питанням, чи є знак рівності між професійною і контрактною армією? Як визначити рівень професійності? До чого прагнути? Як комплектувати цю армію?

А ще – контрактна армія і жінки: наскільки суспільство готове до таких змін? Наприклад, я нещодавно був присутній в Одесі на навчаннях «Сі Бриз». На американському кораблі 12% плавскладу становлять жінки. І ця цифра є нижчою, ніж середня навіть на флоті. Нині йдеться не про відсотки, а про те, які функції у збройних силах можуть якісно і ефективно виконувати жінки. Як ми будемо використовувати потенціал, що є, той досвід, що накопичений бійцями, які пройшли передову? Як зробити так, щоб їх більше залишалося у Збройних Силах України? Отже, треба вести мову не тільки про майбутні відсотки комплектування військовослужбовцями за контрактом, а про створення системи, яка надавала б нам можливість сформувати професійну армію і при цьому зберегти потенціал досвіду, набутого військовослужбовцями в ході бойових дій на Сході країни.

дено посади «головний старшина виду ЗСУ», «головний старшина ЗСУ». З метою мотивації до військової служби близько 200-м військовослужбовцям за контрактом була надана можливість безкоштовно без відриву від військової служби (заочна форма навчання) здобувати у вищих військових навчальних закладах вищу освіту (за умови, якщо військовослужбовець прослужив не менше одного терміну контракту). З 2003 по 2011 рік переобладнали 38 будівель під службове житло, що надало можливість отримати близько 5 тис. ліжко-місць. Завдяки підвищенню вдвічі грошового забезпечення військовослужбовців, починаючи з серпня 2012-го року, у ВМС та з листопада у високомобільних військах і підрозділах спецпризначення вперше кардинально змінилася динаміка зростання чисельності військовослужбовців за контрактом.

«ПРОФІ»

ПОТРЕБУЮТЬ ЗМІН

Проведення на Сході України АТО виявило низку проблем, що потребують негай-

ного вирішення. Одна із них – комплектування війська професіоналами. Людина, що вирішила укласти контракт, повинна бути впевненою у правильності свого вибору. Для цього Генеральний штаб Збройних Сил України розробив комплекс заходів з підвищення привабливості військової служби. Головним мотиваційним чинником є збільшення мінімального щомісячного грошового забезпечення військовослужбовців-контрактників (на рівні 8-10 тис. грн). Потребує впровадження механізм стимулювання військовослужбовців до продовження військової служби шляхом преміювання під час укладання наступного контракту, а також розрахунку пенсійного забезпечення та встановлення його максимального рівня – 90 % від грошового забезпечення. Професіонали потребують належного забезпечення службовим і постійним житлом (як варіант – з оплатою державою частини вартості житла в залежності від вислуги років), продовольчого забезпечення за збільшеними нормами та розширеним раціоном харчування. По-

трібно також створити належні умови для проходження служби в польових умовах (встановлення модульних наметів з системами життєзабезпечення). Молодь до війська можна привабити наданням першочергового права на вступ до навчальних закладів та безкоштовного здобуття вищої освіти за спорідненими спеці-

альностями, а також гарантованим медичним та санаторно-курортним обслуговуванням.

На часі і створення системи рекрутингових центрів, розгортання потужної рекламної кампанії в ЗМІ щодо привабливості та переваг військової служби, патріотичного виховання молоді. Якщо ці пункти будуть виконува-

тися, за розрахунками військових експертів, можна збільшити призов контрактників із 10-12 тис. сьогодні до 20-25 тис. вже 2016 року.

На думку фахівців, настав час відмовитися від гонитви за цифрами. На жаль, не завжди показники прийнятих за контрактом і звільнених показують райдужну картинку. Приміром, 2009 року військо поповнилося 4 тис. 885 військовослужбовцями за контрактом, проте його лави залишили 5 тис. 668 осіб. 2010-го на службу прийнято 6 тис. 115, а звільнено 7 тис. 23 військових. Схожа ситуація склалася і 2012 року (2 тис. 357 та 4 тис. 337 відповідно).

Лише з 2013-го вдалося кардинально змінити ситуацію на краще (12 тис. 56 підписали контракт, 5 тис. 357 звільнено). 2014-го до війська прийшло 11 тис. 81 осіб, звільнено 2 тис. 98. Позитивна динаміка спостерігалася і протягом дев'яти місяців 2015-го – 10 тис. 287 проти 6 тис. 771 звільнених. Серед тих, хто уклав контракт, 7 тис. 688 –

Порівняння середнього грошового забезпечення на місяць
військовослужбовців іноземних країн світу та
Збройних Сил України на місяць (\$) (9)

	США	ФРН	Польща	Румунія	РФ	Україна
Рядовий (за паритетом купівельної спроможності)	1808	2253	1220	700	250	125
Сержант	4345	2980	1630	850	645	167
Середня заробітна плата по країні	3263	2720	1536	954	460	189

цивільна молодь, 352 – строковики, 2 тис. 247 осіб – із числа призваних по мобілізації. Таким чином, план виконано на 71% (загалом до кінця року заплановано набрати 14 тис. 110 осіб). До речі, коли деякі експерти закидають, що професіонали дорого коштують державі, можна навести статистику щомісячного утримання військовослужбовців ЗСУ. Приміром, на строковика витрачається 5 тис. 706 грн, на контрактника – 8 тис. 688 грн, на військовослужбовця, призваного за мобілізацією, – 10 тис. 387 грн.

Ще одним кроком до створення професійного війська став підписаний Президентом України П. Порошенком Закон України №711-VIII «Про внесення змін до Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» щодо уточнення строків військової служби за контрактом», який дозволяє служити за контрактом шість місяців. Закон спрямований на забезпечення встановлення конкретних термінів військової служби за контрактом під час дії особливого періоду, в разі виникнення кризової ситуації, що загрожує національній безпеці, оголошення рішення про проведення мобілізації та (або) введення правового режиму воєнного стану.

Пропонується внести зміни до Закону України «Про військо-

вий обов'язок і військову службу», встановивши для військовослужбовців строкової військової служби та військовослужбовців військової служби за призовом під час мобілізації, на особливий період, які вислужили під час дії особливого періоду не менше 11 місяців, осіб, звільнених з військової служби під час дії особливого періоду, які приймаються на військову службу за контрактом у період з моменту оголошен-

ня мобілізації до часу введення воєнного стану (настання воєнного часу) або оголошення рішення про демобілізацію, строк військової служби в календарному обчисленні – 6 місяців. Передбачається також можливість дострокового припинення контракту в разі закінчення особливого періоду або оголошення рішення про демобілізацію. У законі врахована можливість продовження військової служби за контрактом у разі закінчення строку контракту і незавершення особливого періоду за 6 місяців.

Прийняття Закону України дозволить у перспективі збільшити кількість військовослужбовців за контрактом з досвідом бойових дій у Збройних Силах України та інших військових формуваннях на 15 тис. осіб.

НАШ ОРІЄНТИР – ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД

Без досвіду комплектування збройних сил іноземних держав військовослужбовцями за контрактом нам не обійтися. В

сучасних арміях цих країн застосовуються три принципи комплектування: добровільний принцип (контрактна служба); комплектування за призовом (військовий обов'язок); змішаний принцип комплектування. Головна проблема іноземних армій – саме залучення цивільного населення до військової служби. Для вирішення цієї проблеми європейські країни створюють ефективну вербувальну систему. Приміром, у Королівстві Великої Британії з 1961-го року відмінені призов. Комплектування здійснюється шляхом вербування добровольців. У сухопутні війська – віком від 16 до 30 років, у військово-морські сили – з 17 років. При цьому на рекламу щорічно з військового бюджету витрачається близько 9 млн фунтів стерлінгів. Щорічно до війська призивається майже 1 тис. 100 новобранців на посади рядового та сержантського складу. Із 500 кандидатів на військову службу відбирають 90.

У Республіці Франція з 1996-го року також відмінено призов. З 2002 року армійські підрозділи повністю комплектуються призовниками. Комплектування здійснюється шляхом вербування добровольців віком від 18 до 32 років, а навчання для набуття військової спеціальності розпочинається з 17 років. На рекламу привабливості контрактної служби з військового бюджету витрачається щорічно більше 9 млн євро.

Щорічний набір добровольців

становить 14-15 тис. осіб із 120 тис. кандидатів, переважно це молодь віком від 17 до 25 років.

У ФРН з липня 2011-го року відмовилися від призову. Комплектування здійснюється шляхом вербування добровольців віком від 18 років. На рекламу щорічно витрачається з військового бюджету більше 27 млн євро. Щорічно набирають близько 5 тис. осіб. У країні створено 23 центри консультацій, а також кар'єрний центр (337 посад), якому підпорядковано 16 регіональних центрів.

Якщо ж порівнювати середнє грошове забезпечення за місяць військовослужбовців іноземних країн світу та ЗСУ (в дол.), то, приміром, рядові за першим контрактом у США отримують 1 тис. 808, ФРН – 2 тис. 253, Польща – 1 тис. 220, Румунія – 700, Російська Федерація – 250, Укра-

їна – 125 дол. Сержанти: США – 4 тис. 345, ФРН – 2 тис. 980, Польща – 1 тис. 630, Румунія – 850, Російська Федерація – 645, Україна – 167 дол. При цьому середня зарплата по країнах становить – США – 3 тис. 263, ФРН – 2 тис. 720, Польща – 1 тис. 536, Румунія – 954, Російська Федерація – 460, Україна – 189 дол.

В умовах агресії Російської Федерації проблема комплектування Збройних Сил військово-службовцями за контрактом набуває особливого значення. Силі структури потребують військових спеціалістів, а також комплектування частин професіоналами з урахуванням досвіду провідних країн світу. Потрібно негайно вирішити соціальну складову створення контрактної армії, щоб підвищити мотивацію майбутніх контрактників.

Олександр ПРИСЯЖНИЙ

L-39 M1

Модернізований двомісний навчально-тренувальний літак призначений для підготовки льотного складу з можливістю навчання застосування зброї. Може використовуватися як легкий штурмовик.

БТК 39 призначений для:

- забезпечення навчання льотного складу елементів пілотування за інформацією, що виводиться на ІЛС і ЖКІ в польоті;
- забезпечення навчання льотного складу застосуванню озброєння в польоті: по повітряних цілях з імітацією фоно-цільової обстановки та застосуванням пошуково-прицільних систем і озброєння літаків МіГ-29 (Су-27), по наземних цілях з імітацією і застосуванням штатного озброєння літака L-39 з використанням алгоритмів прицілювання МіГ-29 (Су-27);
- збирання і запис польотної аудіо-, відео- та параметричної інформації з подальшим відтворенням на наземній системі відображення інформації.

Вантажність –
5650

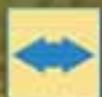
Макс. швидкість –
910 км/год

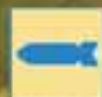
Бортовий тренажерний комплекс **БТК-39**

Підняття злітної маси —
11500 кг

Дальність польоту —
1750 км

Максимальна швидкість —
до **1100 км/год**

ДОБРОСУСІДСЬКЕ ПАРТНЕРСТВО

Наш сусід Угорщина була однією з перших країн, які визнали незалежність України та її суверенітет. Слідом за Канадою і Польщею 3 грудня 1991 року угорське керівництво визнало Українську державу самостійним політичним гравцем на міжнародній арені. Через три дні між нашими державами був укладений базовий Договір про основи добросусідства та співробітництва

Протягом усіх цих років Угорщина була і залишається важливим політичним та економічним партнером України, а двосторонні відносини щороку зміцнюються і стають все дедалі активнішими.

Про основні напрямки співробітництва, культурні й економічні зв'язки, допомогу Угорщини в лікуванні та реабілітації українських солдатів, які брали участь в антитерористичній операції, організації відпочинку дітей українських військовослужбовців і з сімей біженців із зони конфлікту розповів надзвичайний і повноважний посол Угорщини в Україні Ерно Кешкен.

– Пане Посол, що характерне для відносин між нашими державами? І як вони розвивалися протягом 24 років незалежності України?

– Як відомо, Угорщина відразу визнала незалежність Української держави і встановила дипломатичні відносини.

Варто зазначити, що Угорщина першою з країн світу відкрила в Києві своє дипломатичне представництво – посольство, яке було створене на базі нашого консульства і почало працювати практично з перших днів після того, як український народ на референдумі, що відбувся 1 грудня 1991 року, переважною більшістю голосів підтримав Акт про проголошення незалежності України.

До речі, посольство було відкрито 6 грудня – під час офіційного візиту Прем'єр-міністра Угорщини Йожефа Антала.

Хочу зазначити, що з перших днів здобуття незалежності України угорська сторона активно допомагала своєму сусідові в

питаннях побудови суверенітету, налагодження зовнішньополітичних зв'язків. Я дуже добре пам'ятаю ці роки, оскільки саме тоді прийшов працювати в Міністерство закордонних справ і безпосередньо займався Україною. Ми готували перший візит Президента Леоніда Кравчука до Угорщини, під час якого були підписані важливі документи, які на багато років визначили конкретні напрямки двостороннього співробітництва.

Згадуючи ті часи, хочу наголосити, що українсько-угорські відносини на початку 90-х років розвивалися дуже динамічно, і ми, дипломати, докладали до цього чимало зусиль, розуміючи, що країни-сусіди зобов'язані шукати якомога більше точок дотику. Вище керівництво двох держав зустрічалося досить часто. Це були ділові контакти між президентами, прем'єр-міністрами, міністрами закордонних справ. Одним словом, міждержавні контакти розвивалися на всіх рівнях і дуже активно. Цьому також сприяло те, що Україна є найважливішим економічним партнером для нас. Наприклад, за підсумками 2014 року, товарообіг між нашими країнами становив близько \$4 млрд доларів. Україна – не

просто наш сусід, вона – наш важливий і найбільший в економічному сенсі сусід. Сьогодні серед колишніх республік Радянського Союзу Україна за товарообігом із Угорщиною перебуває на другому місці після Росії.

Друга головна причина наших добросусідських і дружніх зовнішньополітичних зв'язків полягає в тому, що в Україні, на Закарпатті, компактно проживає велика за чисельністю наша національна громада – близько 150 тис угорців. В основному вони живуть у Берегівському районі, і в нашій Конституції навіть є спеціальний пункт, за яким уряд Угорщини в обов'язковому порядку має підтримувати всіх угорців, які проживають за межами держави. Тому угорське керівництво постійно перебуває у конструктивному діалозі з українською стороною щодо підтримки нашої національної громади. Адже за даними останнього перепису населення, в Берегівському районі етнічні угорці становлять майже 50% від загальної кількості жителів.

Якщо говорити про сьогоднішні відносини, то Угорщина підтримувала і підтримує Україну в її прагненні якомога швидше і глибше інтегруватися в Європей-

Посол Ерно Кешкен: «Угорщина є не просто сусідом України, але й важливим політичним партнером, і як член Європейського Союзу та НАТО може та готова надавати вашій державі допомогу на шляху інтеграції в ці міжнародні організації»

Влітку 2015 року 680 українських дітей саме з сімей військовослужбовців – учасників АТО, а також вимушених переселенців із зони конфлікту, змогли повноцінно відпочити на березі мальовничого угорського озера Веленце

ське співтовариство, в систему колективної безпеки. Угорщина як член Європейського Союзу і НАТО висловлює загальну думку цих провідних економічних і воєнно-політичних організацій у підтримці України як нашого рівноправного партнера. Ми вважаємо, що ця думка дуже важлива на міжнародній арені, і ми, безумовно, виступаємо за повагу до територіальної цілісності та незалежності України. Тому Угорщина також приєдналася до економічних санкцій, які були запроваджені проти Російської Федерації після анексії Криму. Хоча через введення санкцій наш бюджет втрачає до \$1 млрд доларів на рік, і це великий економічний збиток для нас, однак Угорщина вважає, що дотримання режиму санкцій усіма країнами-членами ЄС свідчить про збереження єдності всередині організації та демонструє підтримку Україні.

Після Революції гідності Україну з візитами відвідали урядові та парламентські делегації – у Києві та на Закарпатті побували

Прем'єр-міністр, міністр закордонних справ, депутати на чолі з головою комітету у закордонних справах Національних зборів Угорщини. У ході цих візитів обговорювалися і вирішувалися важливі питання двостороннього співробітництва, зміцнення економічних зв'язків. Що ж до візитів у відповідь, то нещодавно відбувся візит до Угорщини делегації Комітету у закордонних справах Верховної Ради України на чолі з його головою пані Ганною Гопко. На жаль, це поки що єдиний офіційний візит у відповідь, і, звичайно, угорська сторона і надалі чекає офіційних візитів з України. Адже ми стоїмо на позиції, що Угорщина є не просто сусідом України, але й важливим політичним партнером, і як член Європейського Союзу та НАТО може та готова надавати вашій державі допомогу на шляху інтеграції в ці міжнародні організації.

– Окрім зовнішньополітичної підтримки, яку ще допомогу надає Угорщина Україні на сучасному етапі?

– Ми суттєво допомагаємо вашій країні, особливо в гуманітарній сфері. Зокрема, у взаємодії з різними українськими й угорськими благодійними фондами та волонтерськими організаціями цього літа ми організували відпочинок дітей з України.

У межах гуманітарної програми, яку повністю фінансував уряд Угорщини, 680 українських дітей саме з сімей військовослужбовців – учасників АТО, а також вимушених переселенців із зони конфлікту, змогли повноцінно відпочити на березі мальовничого угорського озера Веленце. В організації дитячого відпочинку активну участь брали не лише українські волонтери, а й працівники почесного консульства Угорщини в Івано-Франківську, а також представники угорської сторони – співробітники наших представництв в Ужгороді та Береговому.

Хочу наголосити, що всі витрати щодо перебування дітей за кордоном взяла на себе угорська сторона.

Також у червні ми організували відпочинок на Закарпатті 107 дітей із сімей вимушених переселенців – під час захоплюючих туристичних і спортивних заходів підлітки могли на певний час забути про ті жахи, які їм довелося пережити під час збройного конфлікту на малій Батьківщині. Я особисто спілкувався з багатьма батьками, чий діти відпочили в Угорщині та на Закарпатті, і почув на нашу адресу чимало слів подяки за реальну і потрібну допомогу. Тож від їхнього імені я дякую всім: і політикам, і волонтерам, і державним та громадським діячам з угорської й української сторони, які доклали чимало зусиль, щоб подарувати дітям такий необхідний і незабутній відпочинок.

Якщо говорити про гуманітарну допомогу в цілому, то ще під час подій на Майдані в лю-

тому 2014 року уряд Угорщини виділив 30 млн форинтів для лікування і подальшої реабілітації постраждалих, також в Україну були надіслані медичні препарати і донорська кров для учасників Євромайдану. А під час візиту міністра закордонних справ Угорщини Яноша Мартоні до Києва, що відбувся 28 лютого 2014 року, Україні від імені угорського уряду були передані засоби першої медичної допомоги і ліки на суму \$100 тисяч доларів США.

Після того, як розгорівся конфлікт на Сході України, ми активно почали надавати гуманітарну та благодійну допомогу.

2014 року в межах візиту міністра зовнішньої економіки і закордонних справ Угорщини Петера Сійярто українська сторона отримала гуманітарну допомогу на суму 32 100 євро.

19 грудня 2014 року в Івано-Франківську генеральні консули Угорщини Йозеф Бачкаї та Ендре Саліпські передали гуманітарну допомогу, медичні препарати і продукти тривалого зберігання на загальну суму 12 500 євро.

З початку 2015 року Угорська екуменічна благодійна служба передала гуманітарну допомогу на суму понад \$260 тисяч доларів США сім'ям вимушених переселенців, яку збрала міжнародна спільнота. У квітні в межах гуманітарного проекту угорського уряду ми передали допомогу школярам із сімей переселенців зі Сходу України – це не тільки канцелярське приладдя, необхідне в навчанні, а й подарункові грошові сертифікати для їхніх батьків на придбання продуктів харчування.

У межах співпраці між українським та угорським оборонними відомствами ми реалізовуємо проект з лікування і подальшої реабілітації важкопоранених військовослужбовців. В Угорщині на лікуванні вже побувало 20 українських солдатів, які отримали поранення в зоні проведення АТО. Так, це небагато, але для кожного з них лікування в Угорщині стало

суттєвою допомогою в одужанні та поверненні до нормального життя. Сьогодні у Міністерстві оборони Угорщини на розгляді питання щодо збільшення квот на лікування та реабілітацію ваших поранених військовослужбовців. І хочу наголосити, що всі витрати в наданні медичної допомоги повністю бере на себе угорська сторона.

Ми готові й надалі реалізовувати гуманітарні програми, в першу чергу з надання допомоги пораненим, організації відпочинку дітей українських військовослужбовців та з сімей переселенців зі Сходу. І це конкретна державна допомога з боку угорського уряду. А ще чимало допомоги надається угорськими волонтерськими і громадськими організаціями, які активно і плідно співпрацюють зі своїми українськими колегами.

– Як розвиваються наші економічні зв'язки?

– Україна для нас – найважливіший економічний, торговий партнер і істотний експортний ринок. Але, на жаль, через події на Сході країни інвестиційний клімат в Україні сьогодні не дуже сприятливий. Це посилюється важкою економічною ситуацією, в якій знаходиться ваша країна, тому зовсім невелика кількість угорських фірм і підприємств готові вкладати гроші в бізнес в Україні, особливо в умовах відсутності державних гарантій. Доводиться із сумом констатувати, що зараз не найвдаліший час для поглиблення економічної співпраці, але Угорщина не збирається покидати ринки України і готує підґрунтя на майбутнє, на той час, коли ситуація в країні стабілізується.

У травні в Києві ми провели великий економічний форум, в якому від України взяли участь близько 400 підприємств і фірм. На майданчиках форуму обговорювалися питання економічного співробітництва, що саме можуть запропонувати українські й угорські підприємці один одному, як

Гонорари за виступи артисти Угорського державного народного ансамблю перерахували на благодійну допомогу родинам загиблих або поранених у зоні АТО солдатів

розвивати і поглиблювати наше партнерство, як українці можуть використовувати економічний потенціал і можливості Угорщини для виходу з сьогодишньої кризи. Ми детально поділилися угорським досвідом реформування податкової системи, особливо в контексті інтеграції України в Європейський Союз. Схожа конференція також відбулася на регіональному рівні – у Дніпропетровську.

Наступної весни плануємо провести таку ж конференцію і в Одесі. Вважаємо, що такі заходи – хороший майданчик для істотного зміцнення і розширення наших економічних зв'язків, вони відкривають нові горизонти у веденні бізнесу. І ми б хотіли співпрацювати в економічних питаннях не тільки на центральному, а й обов'язково на регіональному рівні.

Також ми зацікавлені у поглибленні нашої співпраці в західному регіоні, особливо в при-

кордонній зоні на Закарпатті. І це логічно, адже там проживає чимало етнічних угорців. Тому ми пропонуємо нашим українським колегам розширити систему прикордонних переходів, щоб людям, які живуть у безпосередній близькості до кордону, було зручніше їздити до родичів, вести бізнес і тим самим зміцнювати економічні зв'язки. Ми вважаємо, що відкриття якомога більшої кількості прикордонних пунктів сприятиме інтеграції України в економічний простір Угорщини як члена Європейського Союзу, а також розширить горизонти співпраці з іншими країнами-членами ЄС.

— **Які основні напрямки українсько-угорських культурних зв'язків, які найбільш значні проекти реалізуються в галузі культури і мистецтва?**

— Переконалий, що саме культура у складні кризові часи слугує значним об'єднуючим фактором для людей і країн. Вона

є тією сферою, де відкриваються безмежні можливості для тісної співпраці та подальшої роботи. Цієї осені наші традиційні Дні угорської культури розширились до Тижнів угорської культури, що відкрилися 22 жовтня – у день народження нашого видатного композитора зі світовим ім'ям Ференца Ліста. У межах цього культурного заходу відбулося безліч різних концертів, виставок, тематичних вечорів.

Також уже вшосте ми провели в Києві Тиждень сучасного угорського кіно, організували Тиждень угорської гастрономії. Можна казати, що цей рік був насиченим щодо організації та проведення різноманітних культурних захо-

Угорщина беззаперечно підтримує лібералізацію в'їзового режиму з Україною і виступає за вільний в'їзд українців до країн Євросоюзу

дів. Ми – сусіди, тому наші культурні зв'язки, мистецтво повинно зближувати нас ще більше.

Навесні в Києві та містах Західної України гастролював із благодійними концертами Угорський державний народний ансамбль. Усі кошти за свої виступи наші артисти перерахували на благодійну допомогу родинам загиблих або поранених у зоні АТО солдатів.

Найближчим часом плануємо відкрити Угорський культурний центр, а нещодавно було створено Товариство українсько-угорської дружби. Ця громадська організація об'єднала відомих і видатних політичних та культурних діячів наших країн, і ми переконані, що вона активно сприятиме ще більш тісному зближенню наших народів.

– Як Угорщина сприяє поглибленню співробітництва між Україною й Євросоюзом, на яку конкретно допомогу ми можемо розраховувати в питаннях інтеграції в європейське співтовариство?

– У першу чергу – це візове питання. На нещодавній зустрічі між державами-членами Східного партнерства та Європейського Союзу саме Угорщина виступила з ініціативою якнайшвидшого усунення візового режиму між Україною та ЄС. Варто наголосити, що протягом усіх цих років Угорщина безперечно підтримує лібералізацію візового режиму з Україною і виступає за вільний в'їзд українців до країн Євросоюзу.

Також угорська сторона запропонувала експертну допомогу наших фахівців із різноманітних питань, пов'язаних з інтеграцією в Європейський Союз, та готова повністю профінансувати їх роботу в Україні. У питаннях інтеграції ми відкриті і завжди готові до співпраці, адже Угорщина теж пройшла непростий шлях приєднання до ЄС. То ж маємо достатньо досвіду і готові ним ділитися, щоб Україна знала, як можна уникнути безлічі помилок і проблем, що неминучі на шляху до європейської спіль-

ноти. У цій площині ми готові до співпраці не лише на центральному, але й на регіональному рівні, особливо в питаннях зовнішньої і внутрішньої безпеки.

Ваше прагнення стати членом НАТО також буде залежати від повноти й ефективності реформ у всіх державних сферах. І тут Угорщина теж може поділитися досвідом і надавати посильну допомогу.

Зазначу, що Угорщина з великою симпатією підтримує Україну і з тривогою стежить за тим, що відбувається у країні, особливо на Сході. Ми – ваші сусіди, тому не можемо спокійно дивитися на горе, яке приносить війна. Ми вітаємо мирний процес врегулювання, тому що військовий конфлікт негативно впливає на всі сфери життєдіяльності держави, не сприяє економічній та політичній стабільності. Ми підтримуємо ваше прагнення до Європи і будемо й надалі продовжувати політику підтримки України.

Андрій МИРОНЧУК

ЗАЗІХАННЯ НА СУВЕРЕНІТЕТ

Навіть після розпаду Радянського Союзу, коли в Росії було безліч складних економічних і політичних проблем, кремлівська влада намагалася дестабілізувати ситуацію в Україні, особливо у Криму, а згодом постійно робила все можливе, щоб не випустити нашу державу з орбіти власних інтересів

Хронологію відносин між Україною та РФ, які за часів незалежності завжди відзначалися суттєвим тиском з боку Кремля, умовно можна поділити на два етапи – ельцинський та путінський періоди розвитку Росії.

І якщо в дев'яності роки минулого століття при президентові Єльцині Москва не наважилася втручатися у справи суверенної України за допомогою зброї та армії, то, на жаль, у XXI столітті Кремль обрав шлях анексії та воєнного конфлікту.

Ельцинська Росія

Отже, якщо подивитися у недалеке минуле, то можна побачити неодноразові загострення двосторонніх відносин, які розпочалися ще в ті часи, коли Росією керував Борис Єльцин.

У ельцинському періоді розвитку Росії (1991-1999 рр.) виокремлюються два хронологічні відтинки часу: 1991-1995 рр. та 1996-1999 рр.

Перший характеризується динамікою пострадянського розлучення. Політика Росії щодо України розвивається на тлі однотипних для обох країн кризових процесів та внутрішніх проблем, вирішення яких накладає відбиток на характер і рівень двосторонніх відносин.

Формування державних інститутів триває на тлі глибокої економічної кризи паралельно з всебічною трансформацією зовнішньополітичних і зовнішньоекономічних відносин, пошуком і формуванням національної ідентичності в кожній країні. Складність процесів державотворення позначається й на розбудові російсько-українських взаємин, що потребує від обох сторін поступовості, осмислення, компромісності та зрештою – часу.

Така нестійка і кризова політична й економічна ситуація призводить до загострення двосторонніх відносин, несподіваної для українського середовища появи в російській політиці «пробних» куль, спрямованих на перевірку нашої країни на міцність. Йдеться про територіальні зазіхання (ситуація навколо Севастополя, що була пов'язана з питаннями розподілу та базування Чорноморського флоту). Непростими для розв'язання були й питання ядерної спадщини, комплекс питань по Криму, борги й активи СРСР, гуманітарні проблеми тощо.

Під час загострення відносин Україна відчувала себе вразливою та незахищеною, намагалася знайти підтримку в інших світових сил і міжнародних організацій. Росія, навпаки, во-

лодіючи нафтовими і газовими ресурсами, відчувала впевненість, демонструючи зневагу до слабких конкурентів на світовому політичному та економічному просторі, зокрема – України, спостерігаючи за її політичними «іграми» – наближенням до НАТО та ЄС.

У 1991-1995 рр. окреслили дві тенденції в політиці РФ. Перша – намагання перетворити Росію на провідну потужну, економічно незалежну і самодостатню державу через упровадження ліберальної економічної та політичної моделі, сформувані демократичне суспільство тощо. Цей процес дуже важко давався тогочасному керівництву. Адже такому курсу протистояли анти-ельцинські сили, що сформувалися за часів керівництва СРСР М. Горбачовим. Саме вони намагалися спрямувати суспільство до імперських засад, відновити Радянський Союз, денонсувати Біловезькі угоди, повернути Росії втрачені землі колишньої російської імперії. Саме вони не визнавали незалежність України і блокували підписання Великого договору. Про це нагадують події у Вільнюсі, азійських республіках, Грузії, Вірменії, а також у самій Україні.

В усіх колишніх республіках СРСР точилася гостра боротьба

5 грудня 1994 року був підписаний Будапештський меморандум, згідно з яким одним з гарантів суверенітету України була Росія. Через 20 років РФ повністю знехтує цим міжнародним документом і анексує Крим

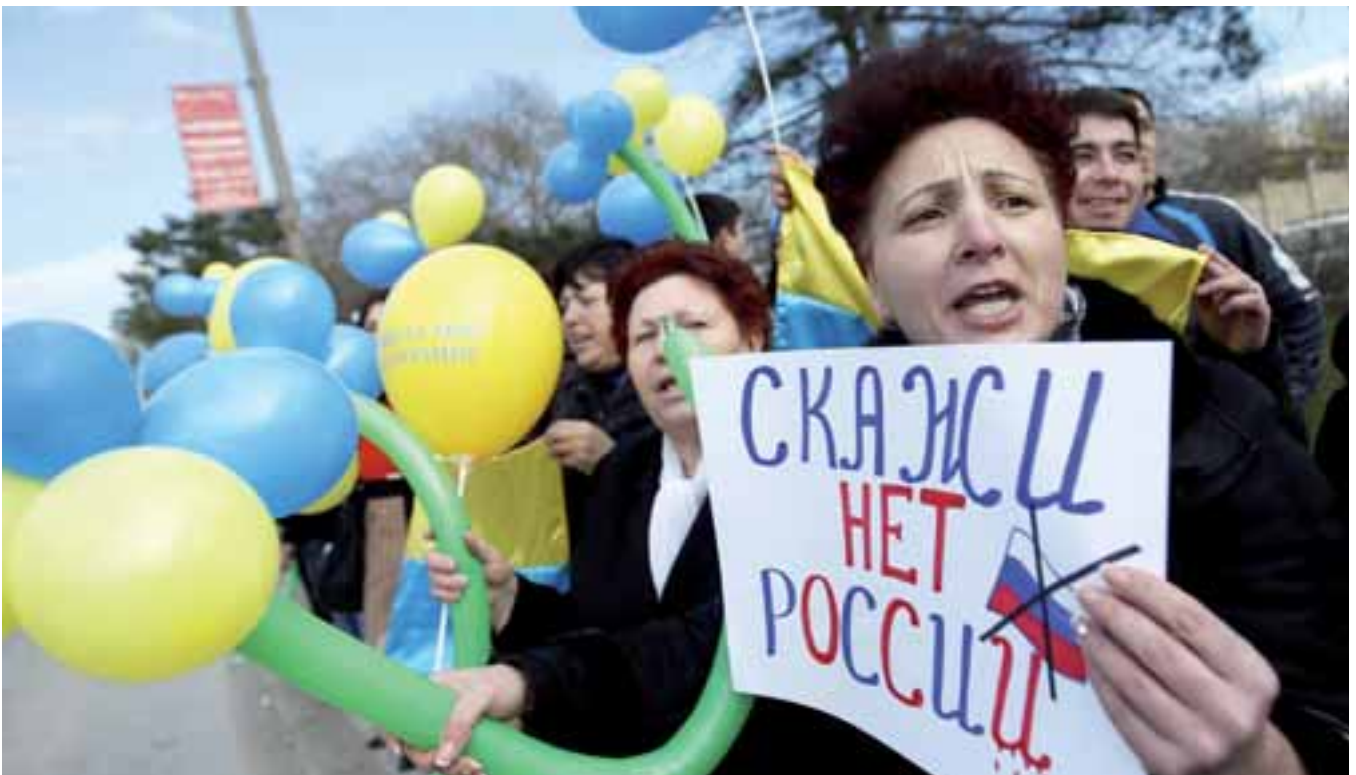
за владу між промосковською елітою, яка впроваджувала критерії верховенства РФ на пострадянському просторі, і демократичними паростками, які тільки-но зароджувалися. Зазначимо, що Росія в цьому питанні значно виграла, оскільки там були зосереджені (попри економічний потенціал) найталановиті-

ші кадри з усіх республік і, переважно, з України.

Стали виразніше проявлятися відмінності між елітними політичними групами Росії й України. Значна частина російської еліти не відійшла від своєї зверхності. Усе українське піддавалося критиці й неприйняттю, подавалося як другорядне й меншовартіс-

не. Російське ж, за московським сценарієм, мало виключно світове значення. Особливо гостро на порядку денному постала проблема історичної пам'яті. Росіяни виступають у ролі старшого брата з «єдиної колиски трьох народів – російського, українського та білоруського», чому, на превеликий жаль, підіграють і деякі відомі українські вчені.

Другий відтинок часу першого етапу припадає на 1995-1999 роки. З досягненням Росією відповідного рівня розвитку, певними ознаками долання кризових явищ після критичного 1998 року її владна і політична еліта перестає бути залежною від інших республік. Кремль нагадав про свою першість і могутність, що вилилося в появі важливого документа російської зовнішньої політики: «Стратегічний курс Російської Федерації щодо країн-учасниць СНД» від 14 вересня 1995 р., затверджений указом президента Єльцина. Цей документ проголосив і закріпив інтереси Росії на пострадянському просторі в цілому і зокрема через захист своїх «співвітчизників», до яких було віднесене все росій-

ськомовне населення та особи, які сповідують «російську ідею».

Також зміни в політиці Росії щодо України уможливилися лише після того, як Київ передав північному сусідові власну тактичну й стратегічну ядерну зброю. Такий поворот російської політики був несподіваним для України, яка розглядала РФ як першого і надійного партнера. Про критерії заявленого стратегічного партнерства між державами слід було забути.

Тактика і стратегія Росії щодо України, трактування подій в останній та її зовнішньої політики визначається інтересами великого російського капіталу. Тобто – російським олігархатом, який править «бал» на владному олімпі РФ

Напряму не втручаючись у внутрішні справи Української держави, Росія вибудовувала начебто відсторонену політику – типу «спостерігай, однак не дозволяй». Фактично, Україна зробила в міжнародному вимірі саме стільки, наскільки її «відпустив» Кремль. Українські економічні та зовнішньополітичні успіхи поки не дратували, однак також не давали спокійно жити російському політичному істеблішменту.

Лише після виконання Україною російських умов щодо Чорноморського флоту, які досягалися поступово і наполегливо,

РФ 1997 року підписала Великий договір, за яким офіційно визнала територіальну цілісність і суверенітет України. Однак не ратифікувала документ, доки не закріпила власні інтереси в українському просторі: ратифікація угод по Чорноморському флоту, угода про «нульовий» варіант, членство України в Міжпарламентській асамблеї СНД, утворення ЄврАзЕС тощо.

Економічний колапс РФ (дефолт) 1998 року дещо відволік владні російські структури від розв'язання «українського питання». І до початку 2000-х років можна спостерігати активізацію України на євроатлантичному та євроінтеграційному напрямках.

Путінська політика

Другий етап розвитку політики Росії щодо України, або «путінський», складається з двох підетапів, які хронологічно охоплюють 2000-2008 рр. та 2009-2013 роки.

Перший пов'язуємо з початком нової стратегічної концепції політики Путіна/Медведева. На цьому історичному відтинку часу також виокремлюються два періоди: 2000-2003 рр. та 2004-2008 роки. У першому спостерігається апробування сил новим російським президентом, ламання «внутрішніх» правил гри у самій Росії, переформатування владних гілок, фінансових потоків, жорстка централізація влади.

У зовнішній політиці спостерігається досягнення незаперечних успіхів як результат висо-

ких цін на нафту і газ: розмова зі світовими силами на рівних, завоювання місця у «вісімці» та «двадцятці», перетворення РФ на одного з провідних гравців світу та першого – на теренах СНД. Росія не втручається активно в українські справи, робить це через економічні і політичні важелі, що підтверджується курсом на можливе розчленування України через утворення на її території незалежних республік.

Український президент Л. Кучма знаходить необхідний тимчасовий компроміс із російським керівництвом, паралельно ухвалюючи державні документи щодо євроінтеграційного та євроатлантичного курсу України (2002-2003 р). Наша країна отримує можливість стати повноправним учасником Північноатлантичного альянсу, а також наблизитися до ЄС.

Однак «епопея», розв'язана Росією навколо острова коси Тузла, нагадала Києву про московські інтереси в українському просторі, які були чітко виражені в російській сентенції, озвученій «рупором Кремля» В. Жириновським: от скинемо на вас одну ядерну бомбу і подивимося, хто в домі хазяїн...

Як наслідок, Україна знову балансує між Росією і Заходом, обіцяючи першій Керч-Єнікальську протоку, а другому – не дратувати Росію. Український президент ізольований через справу з «Кольчугами», провідні європейські країни ігнорують Київ, зосередившись на взаєморозумінні з РФ, оскільки вже наближається

2004-й – рік вступу до ЄС десяти нових учасників, більшість із яких є вихідцями з колишнього радянського блоку. Європа до останнього моменту не була певна, що їй вдасться так легко «вирвати» колишніх сателітів з прорадянської зони впливу.

Україна не в змозі самотужки пробити стіну ізоляції. Концепція «Ширша Європа», запропонована ЄС, яка охопила також країни Середземномор'я, тобто Африки й Азії, не задовольняє Київ. Однак іншого на той час не пропонувалося, а термін чинності угоди України та ЄС про партнерство і співробітництво добігав кінця (1998-2008 рр.).

Тим часом 2004 р. ЄС у результаті свого розширення географічно та стратегічно досяг кордонів України і почав виявляти більший інтерес до її справ. З посиленням цього інтересу (особливістю політики Росії щодо України часів президента В. Ющенка) починається новий відлік часу – другий хронологічний період другого етапу: 2004-2008 роки.

Революції в пострадянських республіках, не контрольовані

російською стороною зміни влади розглядаються Кремлем як провали власної зовнішньої політики (за що карають перших російських чиновників, позбавляючи їх відповідних посад). Відносини з Україною переведені на прагматичні рейки, ведуться різнопланові торговельні та інформаційні війни.

Україна через великі борги за газ та нафту поступово ізолюється від західних партнерів. Москва замикає все на себе і через економічні важелі енергоносіїв прив'язує також Євросоюз.

Росія розгортає співпрацю з НАТО (Рада Росія – НАТО), широко співпрацює з ЄС, активізує азійський вектор зовнішньої політики, знайшовши спільну мову і підтримку Китаю (2005 р.). Ситуацію добре ілюструє висловлювання В. Путіна про те, що Росія – «ведмідь, якого не можна заганяти в глухий кут...». І далі за змістом – ведмідь шаленіє, коли відчуває безвихідь.

Реалізується стратегія В. Путіна – курс на економічну самодостатність Росії, що означає розбудову у країні замкнутого виробничого циклу та незалеж-

ність від імпорتنних поставок. У результаті різко скорочується товарооборот з Україною та всіма іншими державами СНД, урізаються російські замовлення з нашої країни, яких РФ уже не потребує. Ведеться курс на згортання російсько-української співпраці. Однак зростає товарообіг з іншими регіонами світу, насамперед з ЄС, якому В. Путін пообіцяв у 2005 р. довести зазначений щорічний показник до 50 млрд доларів.

Тактика і стратегія Росії щодо України, трактування подій в останній та її зовнішньої політики визначається інтересами великого російського капіталу. Тобто – російським олігархатом, який править «бал» на владному олімпі РФ. Саме газонафтові капітали перших осіб російської влади є підґрунтям керування українськими справами, збереження впливу на український політикум, посилення присутності власного капіталу на українському ринку. При цьому слід брати до уваги, що на офіційному – найвищому рівні і для закордону РФ неодноразово підкреслювала свою безумовну відданість «strate-

гічному» партнерству, підписаним угодам і «глибоку повагу» до чинних, юридично оформлених і визнаних нею кордонів України. Слід брати до уваги також і те, що переважна більшість основних стратегічних документів, на яких будується сучасна зовнішня політика Росії, – Концепція зовнішньої політики РФ, Концепція національної безпеки РФ, Стратегія національної безпеки РФ та Воєнна доктрина РФ тощо містять чіткі орієнтації щодо російських інтересів в Україні.

Майдан розставив крапки над «і», повернувши Україні надію на розвиток самостійності та незалежності, чіткого та остаточного курсу до європейської спільноти

Наступний етап політики Росії щодо України (2009-2013 рр.) відзначається остаточною підготовкою плацдарму до певного «стрибка» і святкування перемоги – перехід України в повне підпорядкування Російській Федерації або поглинання України Росією. Усе для цього підготовлено: український президент прово-

дить політику «Что прикажете?», український політикум куплений і спільними підприємствами, і значними хабарами, і часткою російської власності. Росія забула про балаканину щодо двох інтеграцій (євразійську та європейську) і чітко визначила одну – російську(!). Перехідний російський президент Д. Медведєв заявив, що не можна відразу сидіти на двох стільцях (тобто розвивати обидва вектори зовнішньої політики: і європейський, і азійський). Україні треба визначатися.

З політичними орієнтирами нашої країни на той час проблем не було, що підтвердив і тодішній український президент, проваливши підписання Угоди про асоціацію з ЄС на Вільнюському саміті Європейського Союзу.

Майдан розставив крапки над «і», повернувши Україні надію на розвиток самостійності та незалежності, чіткого та остаточного курсу до європейської спільноти.

Людмила ЧЕКАЛЕНКО

ТАКТИКА КРЕМЛЯ:

Лідери РФ примудрилися «кинути» свій народ, тож у росіян дедалі більшої популярності набуває приказка : «Крим наш, а Сибір не наш»

Дуже просту арифметику наводить російський політичний діяч, письменник Борис Миرون. За словами політика, Путін лише в Забайкальському краї РФ віддав китайцям 40 тисяч квадратних кілометрів в оренду на 49 років. А це півтора загарбаного Криму. Віддаються землі і в Бурятії, Новосибірській області, Якутії, Алтайському краї. Діяч обурюється: «Ми що, розум втратили? Говоримо про пригноблення «руських земель». Хіба Крим стратегічно важливіший за ці райони, які межують з таким

агресором, як Китай?»

Та найстрашніше те, що китайці, ставши повними господарями на цих землях, безжально спустошують надра. А там найцінніші поклади: від нікеля, вольфрама до золота. Тож правду кажуть, якщо в Україні антинародну владу знищила правда, то в Росії антинародну владу занапастить брехня.

Військовий соціолог Вадим Богайчук зазначає, що там китайська узурпація простежується всюди. В Єкатеринбурзі поряд із місцем проживання китайців

розміщені цехи для переробки сировини, створені власні органи влади, навіть існує свій КДБ. В місто ходять тунелем, який вирили власноруч. Така ситуація свідчить про те, що російським громадянам починають допікати такі сусіди, а ті відгороджуються від неприємностей тунелями та парканами.

18% росіян уже відкрито вказують своє невдоволення владою. Таке напруження для держави з тоталітарним режимом неприпустиме. Тож проблему вирішують парадоксально: разом

ПІДМІНЯЙ І ВОЛОДАРЮЙ

із програмою обміну старої автівки із доплатою на нову «Ладу», «Опель» чи «Форд» запускають іншу – здаєш старий телевізор, отримуєш новий. «Тому що партія холодильника вже сильно програє партії телевізора, – говорить політтехнолог. – І щоб знизити градус напруження, дають такий собі приз. Це факт: одна із ліній оборони – підживлювати людей картинкою, коли в країні стає гірше, потрібні видовища».

І ці видовища бездоганно грають на руку кремлівській вер-

Найстрашніше те, що китайці, ставши повними господарями на землях РФ, безжалюдно спустошують надра. А там найцінніші поклади: від нікеля, вольфрама до золота

хівці. Хоч і хліба немає, а Путін для свого народу непогрішний. На жаль, під такий вплив потрапили й мешканці Донбасу. Голова уряду РФ Дмитро Медведєв підписав окрему програму щодо переселення біженців із Донецької та Луганської областей. «Але реально ні Крим, ні Москва, ні Санкт-Петербург квот для переселенців з Донбасу не надали, – говорить експерт. – Їх садили в сімферопольському аеропорту на літак, говорили, що вони летять у центральні регіони, а реально приземлялися в Красноярьському краї».

Як передають деякі інші джерела інформації, людей розподілили по містах Росії. Авіарейс з біженцями на борту вилетів у Магадан, зробивши посадку в Якутську. Там з борта зійшло близько 200 людей. Решта продовжили свій шлях на Колиму. Чи не нагадає такий стан речей давні радянські часи? Але «добрі російські керівники» інші – ще й пільги зрадникам надали, хоча й ненадовго – на 3 місяці. А далі – викручуйся сам, як можеш. Вадим Богайчук каже, що вже були спроби протестів серед місцевих мешканців у середній смузі РФ проти переселенців. Населення, що і так ледь животіє, обурилося: переселенцям видають мінімальну допомогу, а їм – нічого.

Та й в Автономній Республіці Крим не так все гладко. Мінімальну пенсію підвищили вдвічі, а ціни підскочили в 4-5 разів. Але народ терпляче чекає кращих часів.

Єдині, хто обурений ситуацією на півострові, – це кримські татари та приватні бізнесмени. На ялтинському базарі практично нікого немає. Власники торговельних точок нещодавно їздили в адміністрацію президента з клопотанням не закривати ринок. Там їх заспокоїли, а потім прийшла офіційна відповідь: у березні 2016 року ринок буде закритий. 6 тисяч людей, а це кожен восьмий мешканець міста, покинуть напризволяще.

Крим – дорога іграшка для Кремля. Щорічно Україна платила близько 60 млн гривень дотацій. На момент анексії півострова влада Кремля почала проводити точкові акції. Немає хліба – давайте свято. Російський аналітик Степан Демура висловився з цього приводу: «Путін бачить: економіка валиться, тож потрібно влаштувати істерію – свято з феєрверками. З Кримом вони її влаштували. Тепер Крим нам обійдеться за надто дорого».

На момент анексії РФ планувала ввести 18 федеральних програм. Реально вони подужали лише дві, і то спромоглися фінансувати їх приблизно на 40%. Це сільське господарство та інфраструктура. «Північнокримський канал вже доведений до такого стану, що коли нам і вдасться повернути Крим, відновити його буде практично неможливо. Коштів у Росії вистачає лише на виплату пенсій і зарплат», – констатує Богайчук.

Золоті гори, обіцяні Росією, як з'ясувалося, – чергова брехня, а ціни на продукти злетіли, туристів немає. Країни Заходу ввели санкції і обіцяють нові. Крим нагадає занедбаний парк розваг, у якому запанувала атмосфера зневіри і занедбаності

Його слова підтверджують і висновки директора регіональної програми Незалежного інституту соціальної політики Наталії Зубаревич: «Севастополь на 70% дотаційний, це як увесь Дагестан. Давайте скинемо градус обговорення федеральних цільових програм і подумаємо, як виживає цей регіон».

Загалом бюджет Криму – 159 мільярдів російських рублів. Із них 125 – це трансфери із федерального бюджету. Тому рівень дотаційності всього кримського півострова – 80%. І це на тлі того, що там потрібні стабільні постачання електроенергії та води, там потрібна нормальна дорожня мережа. Усього цього немає, а інвестиції РФ на Крим урізає другий рік поспіль. Якщо 2014 року вони скоротилися на 2,7%, то лише за перший місяць поточного року – на 6,7%. Економіка котиться у прірву, – переконана Наталія Зубаревич.

За останніми даними «Левада-Центр», 36% опитаних росіян говорять, що з Україною

треба дружити. Адже починають розуміти, що нав'язана політика Кремля не така вже й гуманна для свого ж народу. І вислів одного «великого» політика у Криму: «Не все так погано. Якщо не вистачає грошей, треба згадати, як росіяни пройшли голод та холод. Треба просто задуматися про своє здоров'я, наприклад, треба менше їсти...» змушує принаймні замислитися,

Хочу обратиться к Министру финансов г-ну Силанову почему Вы посчитали справедливым заморозить индексацию пенсионерам на 5 лет, а почему не лишит зарплаты депутатов, получающих 450 тыс. руб. и спящих на заседаниях?

Кто со мной согласен, ставьте класс

а за кого нас тримають? І все частіше і частіше вони починають викладати в Інтернет речі, які б рік тому в них самих викликали шалене обурення.

«Санкції починають діяти. Але санкції не європейські, а ті, які Росія сама на себе наклала своєю поведінкою на міжнародній арені, пішов шалений відтік капіталу, – говорить Вадим Богайчук. – І як би там Путін не розповідав, що це росіяни самі вирішили зняти кошти та перевести їх у валюту, і все одно гроші залишилися всередині країни, – це нісенітниця і обдурювання власного народу».

Резервні фонди РФ розчиняються на очах. Аналітики та експерти вже заявляють, що за таких темпів імперія може втриматися хіба що років п'ять. А це, звичайно, насамперед вдарить по звичайному російському обивателю. І тоді він думатиме не так, як нині: якщо на ринку відбуваються стрибки долара, то рубль від цього тільки змицнюється...

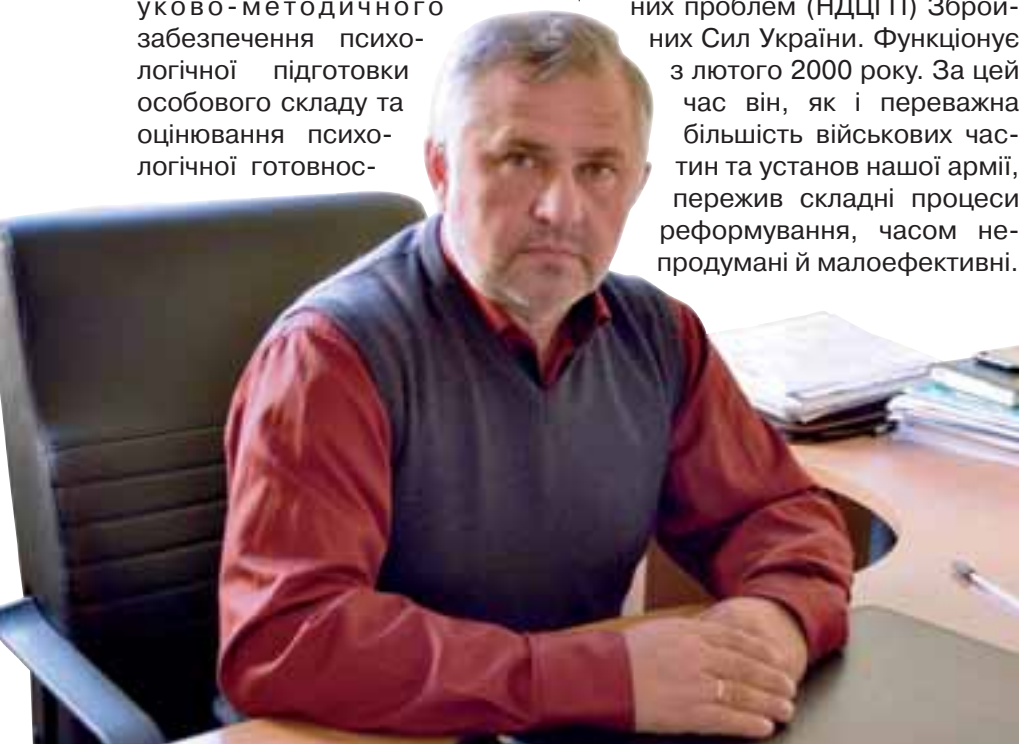
Галина ЖОЛТІКОВА

НА ПЕРЕДОВІЙ ЛЮДСЬКИХ ДУШ

Історія війн, які протягом попередніх століть вело людство, переконливо засвідчила, що успіх бою визначається не лише навичками солдата та сучасною зброєю, а і його моральною готовністю тривалий час перебувати в небезпеці, нерідко під потужним впливом ворожої пропаганди. Саме тому в арміях переважної більшості країн світу морально-психологічній складовій приділяють неабияку увагу. У Збройних Силах України це питання, на жаль, опинилось на задвірках повсякденної життєдіяльності. І лише початок антитерористичної операції на Сході нашої держави переконливо довів його важливість

Провідною та єдиною в Українському війську установою, яка займається питаннями науково-методичного забезпечення психологічної підготовки особового складу та оцінювання психологічної готовнос-

ті військовослужбовців до дій в екстремальних умовах, є Науково-дослідний центр гуманітарних проблем (НДЦГП) Збройних Сил України. Функціонує з лютого 2000 року. За цей час він, як і переважна більшість військових частин та установ нашої армії, пережив складні процеси реформування, часом непередумані й малоефективні.

Скоротити не потрібно залишити

Від початку свого створення організаційна структура центру налічувала 60 військових та цивільних науковців, які відповідали за визначені напрями роботи. Через огульне скорочення війська їхню кількість зменшили в майже 2,5 рази. Установа фактично перестала опікуватися інформаційно-пропагандистським, культурологічним забезпеченням, проводити воєнно-історичні дослідження тощо. Словом, морально-психологіч-

Директор Науково-дослідного центру гуманітарних проблем Збройних Сил України Назім Агаєв впевнений, що психологічна служба у Збройних Силах України вкрай потрібна

ним станом та свідомістю людини в погонах у минулі роки мало хто переймався, пріоритетом була жорстка економія на потребах війська.

– З’явилася загроза, що наша армія взагалі може втратити унікальну за своєю специфікою установу, – розповідає директор Науково-дослідного центру гуманітарних проблем Збройних Сил України Назім Агаєв. – Існували погляди, що ця структура непотрібна. Її завдання, мовляв, можна покласти на інші підрозділи. Так, двічі за свою історію центр потерпав від урізання штатів, а не так давно установу ледь не скоротили взагалі. Для цього вже навіть були підготовлені відповідні документи. Але нам все-таки вдалося переконати керівництво в необхідності установи.

З початком подій у Криму центр почав виконувати завдання, які на той час не входили до його компетенції. Це інформаційно-пропагандистське забезпечення та контрпропаганда. Звісно, протистояти щедро фінансованій Кремлем потужній російській агітмашині, яка щосили промивала мізки населенню Криму, було вкрай складно. Навіть серед такої нечисленної аудиторії, як військовослужбовці Збройних Сил. Адже повертаючись щодня зі служби додому, вони спілкувалися з рідними та близькими, а ті своєю чергою всіляко намагалися переконати їх у правдивості слів російських ТВ-спікерів та умовляли стати на шлях зради. Тож силами лише військових фахівців вирішити проблему належної пропаган-

дистської протидії тоді було просто неможливо.

Коли розпочалася війна на Донбасі, Науково-дослідний центр гуманітарних проблем Збройних Сил України налічував 25 фахівців. «Військо», будемо відвертими, невелике. Проте колектив відразу включився у роботу. Фахівці проводили воєнно-психологічні (професійно-психологічний відбір, діагностування психологічної готовності особового складу), прикладні соціологічні дослідження тощо.

– Ми розуміли, що ніхто, крім нас, цим не займатиметься, – продовжує Назім Асафович. – Співпрацювали з іншими структурними підрозділами Міністерства оборони, які діяли на інтернет-ресурсах. Готували інформаційні довідки щодо істо-

ричних, етнонаціональних аспектів побудови нашої держави, та протиріч, які виникали в різні періоди. Однією з робіт зацікавилися навіть в інших міністерствах. Це монографія «Формування образу ворога у воєнно-політичному конфлікті».

Розпочали аналіз трьох російських каналів: «Росія 24», «Росія 1» і «НТВ». За ключовими фразами спостерігали, як з початком українського Майдану-2014 російська влада нарошувала пропагандистський вплив на свідомість громадян. Стежили за технологіями, які використовували російські спікери тощо. У край короткий термін фахівцям центру вдалося переорієнтуватися з проведення тривалих наукових досліджень на оперативні форми роботи, обираючи найбільш актуальні на той час напрями.

З початком активних дій у зоні проведення антитерористичної операції готували воїнів до імовірних ситуацій, в які вони могли потрапити. Поради фахівців-психологів отримували не лише армійські підрозділи, а й щойно сформовані батальйони територіальної оборони. Паралельно з цим у 4-х регіонах України розгорнули діяльність групи інформаційно-пропагандистського забезпечення. Вони вели роз'яснювальну роботу з військовослужбовцями, призваними під час мобілізації. Може здатися дивним, але насправді не всі з них розуміли суть подій на Донбасі. Навіть попри те, що мали вдосталь інформації з різних джерел.

Демонстрували також матеріали контрпропагандистського характеру. Переважно практичні поради щодо інформаційно-пропагандистського впливу на масову свідомість. Як один із елементів підтримки психоемоційного стану наших військовослужбовців використовували військові комікси на тему проведення антитерористичної операції «АТО».

мікси». Усі 16 номерів цього циклу підготували безпосередньо фахівці Науково-дослідного центру гуманітарних проблем.

Серед них, як з'ясувалося, є не лише люди з високими науковими званнями, а й обдаровані творчі особистості. Вони самі малюють дотепні картинки і пишуть тексти. У коміксах зображені кумедні випадки та ситуації, які траплялися під час ведення бойових дій. Серед місцевого населення комікси розповсюджували підрозділи інформаційно-психологічних операцій. Через жителів вони потрапили і до сепаратистів. Найвищою оцінкою роботи фахівців центру стало обурення найманців, з яким вони сприйняли вихід цих матеріалів.

Схоже спрямування має й

Серед фахівців Науково-дослідного центру гуманітарних проблем Збройних Сил України, є обдаровані творчі особи-стопі: вони самі малюють дотепні картинки і пишуть тексти

гумористичний журнал «Сатиричний блокпост». Нещодавно побачили світ 5 його випусків. У зв'язку з тим, що центр не має власних виробничих потужностей, а замовлення та друк в іншого виконавця вимагає чимало коштів та часу, близько двох сотень примірників цього інформаційного продукту надрукували на звичайному офісному обладнанні, а решту розповсюдили в електронному вигляді.

Ще одне видання має історично-пізнавальну спрямованість. Його назва «Україна – Росія: запитання та відповіді». В ньому пояснюється чимало історичних фактів про співіснування двох держав, а також робляться акценти на історичній об'єктивності тих чи інших подій, які країна-агресор часто-густо намагається перекрутити аби спотворити.

Окрім цього, підготували монографію «Військові традиції у Збройних Силах України», методичні посібники «Теорія

та практика інформаційно-психологічного впливу на масову свідомість», «Соціальні та правові гарантії військовослужбовців-учасників АТО», збірники інформаційно-аналітичних матеріалів «Друга світова війна: події та факти», «Россия агрессивная: уроки истории, важные для нас», а також чимало пам'яток для бійців та інформаційно-пропагандистських листівок для військовослужбовців і населення Донецької, Луганської областей, інформаційно-пропагандистські листівки, спрямовані на російських військовослужбовців та сепаратистів тощо.

Спільно із Центральною телерадіостудією Міністерства оборони України НДЦГП підготував низку навчальних фільмів, а саме: «Алкоголь та бойова активність військовослужбовця», «Бойове інформування», «Соціально-психологічне вивчення особового складу», «Ради сімей військовослужбовців» тощо.

Моральна перевага – найголовніша зброя

Особливу увагу співпрацівники центру приділяють психологічній підготовці до бойових дій, їхньому супроводженню і захо-

Найближчим часом в Україні мають бути створені 9 реабілітаційних центрів при військових госпіталях та санаторіях. Загалом планується зробити цю систему більш потужною та маневреною, ефективною і керованою. Адже діагноз «посттравматичний стресовий розлад» у людини може виявитися, приміром, через півроку або навіть пізніше

дам психореабілітації. Аби виконувати цю роботу на належному рівні, у червні 2014 року вони звернулися до керівного складу Міністерства оборони України з пропозицією збільшити організаційно-штатну структуру. Отримали позитивну відповідь, тож незабаром установа поповнилася ще сімнадцятьма фахівцями. Це дозволило розпочати роботу науково-дослідного відділу проблем інформаційно-пропагандистського забезпечення і контрпропаганди, а також науково-методичного відділу впровадження новітніх технологій психологічної підготовки та заходів психологічної реабілітації.

Останній, до слова, є досить проблемним, оскільки раніше з психотравмою у НДЦГП не працювали взагалі. Так само не проводилися роботи і над відновленням психологічної боєздатності. Тим паче цілих підрозділів. А ми пам'ятаємо, як з початком актив-

них бойових дій, коли активно застосовувалася артилерія та інше важке озброєння, кількість психологічних проблем у військовослужбовців значно збільшилась. Така тенденція не є чимось особливим і спостерігається в усіх без винятку військових конфліктах. Тож перед центром стало завдання працювати з психотравмами.

Розпочали із заходів психологічної просвіти особового складу. Адже солдат на передовій передусім має знати, як йому діяти в тій чи іншій обстановці. А командир, окрім вирішення першочергових завдань, має розрізняти стани, в яких перебувають його підлеглі. Адже певний відсоток посттравматичних стресових розладів напряду впливає на боєздатність підрозділу.

Наступним етапом стало навчання командирів та солдатів способам боротьби із бойовим стресом. Фахівці центру розро-

били низку методичних пам'яток, інструкцій, рекомендацій, які направили у війська. Їхню дієвість випробовували безпосередньо в зоні проведення АТО – у складі груп інформаційно-психологічної підтримки, які працювали в підрозділах на передньому краї.

Кожного дня такі групи в супроводі військових капеланів відправлялися з базового табору до військових частин. Присутність духовного наставника неабияк сприяла покращенню морально-психологічного настрою у військових колективах. Робота в такому своєрідному тандемі видалася найбільш ефективною.

Загалом понад третину співробітників НДЦГП мають досвід участі в АТО. Роботу його фахівців добре знає командування на місцях, тож від багатьох командирів навіть надходять замовлення на проведення відповідних заходів. Зазвичай тоді, коли відбувається оновлення особового складу. Адже новоприбулих бійців потрібно вивчити, а командири мають отримати рекомендації щодо подальшої роботи з ними.

На жаль, штатний психолог, який має бути в кожному батальйоні, неспроможний виконати певний обсяг роботи якісно й у визначений термін. Чому? Проблема в тому, що наші навчальні заклади не готують необхідної кількості фахівців для укомплектування ними всіх підрозділів. Тому іноді на ці посади вимушені призначати осіб з певними знаннями, але без практичних навичок роботи. Тож, фахівці центру періодично виїжджають у зону проведення АТО, аби допомогти не лише порадами, а й практично.

Найближчим часом в Україні мають бути створені 9 реабілітаційних центрів при військових госпіталях та санаторіях. Загалом планується зробити цю систему більш потужною та маневреною, ефективною і керованою. Якщо взяти до прикладу центри медико-психологічної реабілітації при госпіталях, то вони фактично працюють з тими, хто знаходиться там на лікуванні. Насправді це незначний відсоток особового складу. Завдання

ж саме реабілітаційного центру полягає в тому, аби перевіряти й надавати допомогу всьому особовому складу. Адже діагноз «посттравматичний стресовий розлад» у людини може виявитися, приміром, через півроку або навіть пізніше. Тому превентивні психореабілітаційні заходи мають проводитися у військовій частині. Або відразу після її виходу із зони бойових дій.

Майбутнє –

за новими проектами

Враховуючи ці реалії, НДЦГП підготував проект, і вже є відповідний наказ Міністра оборони України «Про проведення заходів психологічної реабілітації в районах відновлення боєздатності». Цей документ вибудовує алгоритм роботи психолога, а також окреслює обов'язки командного, медичного персоналу та військових психологів щодо збереження психологічного здоров'я особового складу.

– Психологічна служба у Збройних Силах України насправді вкрай потрібна, – говорить Назім Агаєв. – Але ми маємо не просто скопіювати її в когось, а створити власну модель, адаптовану під наш менталітет, етнонаціональні особливості, особливості характеру і, найголовніше, – під власний бойовий досвід, якого в нас вже достатньо.

За розрахунками, проведеними фахівцями НДЦГП, в Україні мають бути створені 4 центри психологічної допомоги в оперативних командуваннях та по одному у Військово-Морських та Повітряних Силах. Методичне керівництво ними та інші організаційні питання могла б здійснювати психологічна служба Збройних Сил України, а первинну роботу в підрозділах – психологи з базовою освітою або групи посиленого психологічного супроводження, введені в штат підрозділів.

Вони мають виявляти військовослужбовців із психологіч-

ними розладами, проводити з ними попередню роботу, а також спільно з командирами надавати інформацію в психологічні центри про виниклу у підрозділах проблеми. На основі отриманого аналізу визначати необхідні заходи психореабілітації та тих, хто їх проводитиме. До такої роботи мають допускати лише фахівців із відповідним досвідом та спеціальним допуском, який дозволяє працювати з людьми. Адже психологія – дуже тонка наука.

У чому перевага саме такого алгоритму роботи? Погодьтеся, військовослужбовець, який служить у частині, навряд чи звертатиметься по психологічну допомогу до госпіталю. Ця процедура складна і вкрай бюрократична: рапорт по команді, наказ по частині, зняття із продовольчого забезпечення, виїзд до відповідної військово-медичної установи, розміщення в ній, ведення історії хвороби тощо. Саме тому в госпіталі доцільно працювати із військовослужбовцями, які отримали поранення, і перебувають тут на лікуванні, отримуючи паралельно сеанси психологічної реабілітації.

А от, фахівці психологічного центру можуть працювати не лише з військовослужбовцями в частинах, а й із членами їхніх сімей. Адже не важко передбачити: якщо проблеми є в офіцера чи контрактника, то вони є й у його рідних та близьких. Фахівці-пси-

хологи мають не лише надавати допомогу, а й навчати боротися із проблемами, повертаючи наших захисників до довоєнного алгоритму життя.

Започаткування роботи психологічної служби дозволило б вирішувати й інші проблеми, які, на жаль, поки що є у війську. Приміром, якщо її фахівців залучати до відбору претендентів на контрактну службу, то кількість тих, хто звільняється вже через кілька місяців після підписання контракту, знизиться на 20-30%.

Крім того, нинішні реалії вимагають значної роботи і з командним складом. Адже систему взаємовідносин «командир – підлеглий» давно потрібно змінити. Що маєтись на увазі? Не секрет, що саме командир може бути суб'єктом психотравматизації і своїми діями підірвати психічне здоров'я особового складу. Тож психолог має працювати і з цією категорією. Аби взаємовідносини будувалися виключно на статутних засадах, як в арміях провідних європейських країн, де солдат може підійти до свого командира і розмовляти з ним на рівних.

Впроваджуючи ті чи інші ідеї, фахівці НДЦГП, звісно, не вигадують велосипед. Величезний світовий досвід лише адаптують до вітчизняних реалій. У питаннях пропаганди, контрпропаганди, психологічної підготовки та реабілітації, приміром, Україні дуже

підходить досвід Ізраїлю. Ця країна воює протягом майже семи десятиріч, тому психологічній підготовці, реабілітації та роботі із сім'ями військовослужбовців тут приділяють особливу увагу. На тренінгах, організованих нещодавно в Україні за участю ізраїльських фахівців, наші психологи та інші спеціалісти також навчалися ефективних методів роботи. Зокрема, із сім'ями загиблих військовослужбовців.

Крім того, корисним є досвід США, Данії, країн Балтії тощо. Щоправда, не всі елементи, які ефективно зарекомендували себе там, так само добре працюють у нас через етнопсихологічні особливості нашого народу. Американці, приміром, ще з малечку знають, що за будь-яких негараздів потрібно звертатися до психоаналітика чи психотерапевта. Наша ж людина вважає це дивацтвом. Тим часом проблема не вирішується, а, навпаки, поглиблюється.

Як бачимо, війна на Сході нашої держави вплинула на розуміння багатьох речей, на які в мирний час просто не звертали уваги. І дуже добре, що в Українському війську не бракує фахівців, здатних швидко стати до строю та впроваджувати креативні проекти задля виховання мужнього українського воїна та створення міцного морального клімату у військових колективах.

Сергій БАСАРАБ

PSI-ФАКТОРИ БОЮ

Патріотизм, свідоме ставлення до захисту Вітчизни, сила тіла та духу допомагають українським воякам перемагати в рази сильнішого за чисельністю й озброєнням ворога. Та щоб витримувати величезні фізичні й емоційні навантаження, долати стресові фактори бою, солдатам потрібна спеціальна психологічна підготовка

Свідомість війни

«Влітку біля Лутугіного бій видався запеклим. Нам добряче «насипали» мін. А потім – атака. Пішли сепари. Дуже багато. Позаду них, в тількиках, без броніків і шоломів – москальські десантники: п'яні в дим, із матами і піснями! А ми... Стріляти ніхто не може! Розумієш?!! Не може! Бо перед нами люди, а ми ще жодної людини у своєму житті не вбили!

В одного з наших навіть застрелили впритул, а він так і не зміг. Снайпер наш оговтався перший. Відкрив вогонь по затільняшеному десанту. Другий, із Самбора (пізніше загинув), почав

валити десантників з автомата.

Ми ніби прокинулись, зрозуміли: не відкриємо вогонь – не побачимо домівок. Сепари від такого близького вогняного валу спершу зупинились, а москалі протверезіли, і тут їм убик вдарила наша десантура, яка, зрештою, нас і врятувала. Ворог відступив, – згадує свій перший бій мобілізований солдат, який повернувся додому.

Вперше на стресові фактори бою кожен реагує індивідуально, стверджують професійні психологи. Описаний випадок можна впевнено класифікувати як одну із реакцій психіки нормальної людини. Це нетривалий первинний

шок. У таких ситуаціях потрібно знати, як працює психіка людини і що робити для уникнення подальших негативних психоемоційних станів військовослужбовців у бою та зменшення їхніх наслідків.

Із самого початку подій на Сході українські військові протистояли підрозділам спецвійськ Росії та диверсійно-розвідувальним групам – людям, яких готували професійно вбивати та «промивати» мізки. Але перевага була і залишається на нашому боці. Патріотизм і затятість, із якою військовослужбовці зупинили ворога, і досі викликають повагу і захоплення в цілому світі. Утім повної моральної та психологічної

готовності вбивати ворога, не залишаючи йому шансів, не завжди достатньо.

Причин тут декілька, переконаний начальник управління психологічного забезпечення Головного управління по роботі з особовим складом Збройних Сил України полковник Сергій Грилюк.

Із самого початку брудної гібридної війни на Сході України, він особисто брав участь у формуванні системи психологічного забезпечення підрозділів АТО та переводив свідомість і психіку особового складу із мирного у воєнний стан.

Здолати бар'єри

За світовою статистикою бойових дій, у першому бою діяти адекватно відразу здатні від 15 до 20% особового складу підрозділу. Після подолання первинного шоку (15-20 хвилин), а бій буває й коротшим, «вмикається» ще чверть військовослужбовців. Від 25 до 30% здатні виконувати бойові завдання через триваліший час. І 20% взагалі не в змозі стріляти. Опанувати себе, переконати, перебороти здатен далеко не кожен.

«Якщо порівнювати категорії військовослужбовців, то на початковому етапі контрактники краще поралися із цим завданням. Та й за наявною інформацією, що стосується бойових

Із самого початку війни на Сході України полковник Сергій Грилюк особисто брав участь у формуванні системи психологічного забезпечення підрозділів АТО та переводив свідомість і психіку особового складу із мирного у воєнний стан

фізичних травм і стресових розладів, переважна кількість травмованих припадає на мобілізованих, – продовжує Грилюк. – А це свідчить про недостатню психологічну готовність. Але ж реагувати на агресію потрібно було миттєво».

Для більшості військовослужбовців на першому етапі бойових дій (квітень – червень 2014 року) було важко долати бар'єр сприйняття втрат своїх побратимів і здійснення пострілу у противника, бачити руйнування та знищену військову техніку, виступи антиукраїнськи налаштованого населення.

Свій вплив мало і те, що основним завданням військовослужбовці вважали захист свого народу і держави від зовнішньої агресії, відкидаючи можливість участі в заходах, які повинні виконувати внутрішні війська та міліція. За винятком тих, хто брав участь у миротворчих операціях, особовий склад не знав способів та методик дій на блокпостах. І якщо більша частина військовослужбовців військової служби за контрактом та офіцерів досить швидко адаптувались до виконання завдань, то підготовка та введення до строю відмобілізованих першої та другої черг мобілізації створювали проблеми.

Давалася взнаки й нестача фахівців-психологів. За словами полковника Сергія Грилюка, 2014 року у Збройних Силах України обліковувалось «аж» 80 посад офіцерів-психологів. Сьогодні відповідно до штатних категорій таку посаду передбачено в кожному батальйоні.

Побратим допоможе

З квітня 2014 року робочі групи Генерального штабу Збройних Сил України працювали у військових частинах. А на початку червня на інструкторсько-методичне заняття залучили заступників ко-

мандирів по роботі з особовим складом, офіцерів-психологів, фахівців Національного університету оборони України, Харківського університету Повітряних Сил імені І. Кожедуба, Військової академії Сухопутних військ (м. Одеса), Асоціації фахівців подолання кризових станів України, Асоціації психодрами України, Інституту психології імені Г. Костюка НАН України. Тоді обговорили проблеми та визначили основні напрями роботи з особовим складом, який перебуває у кризовому психо-емоційному стані. До сформованих 24-х позаштатних груп психологічного забезпечення увійшли військові психологи і психологи-волонтери, що розпочали свою роботу у військових частинах, підрозділи яких виконують завдання в АТО. На той час довелося практично «бити по хвостах», вести роботу з наслідками бойових психічних травм.

Крім того, декілька груп офіцерів по роботі з особовим складом та офіцерів-психологів перед заведенням підрозділів до зони АТО навчали людей формам і методам роботи щодо розблокування руху колон, поводження з натовпом, надання першої психологічної допомоги при гострих реакціях на стрес.

Сержантський, молодший офіцерський та вищий командний склад вчили розпізнавати стани військовослужбовців, пояснювали, що відбувається із психікою людини в бойових умовах та надавали рекомендації щодо першої психологічної допомоги при негативних психоемоційних станах: агресії апатії, істеричі, нервовому тремтінні, паніці, плачу, руховому збудженні, страхові та ступорі.

На сьогодні спільно з волонтерами вже втретє видано буклети: «Пам'ятка військовослужбовцю під час підготовки до бою та в бою» та «Пам'ятка офіцеру-психологу щодо організації психологічного супроводження військовослужбовців під час виконання завдань за призначенням». У них

викладені рекомендації Науково-дослідного центру гуманітарних проблем ЗСУ, Соціально-психологічного центру ЗСУ та ГО «Українська асоціація фахівців з подолання наслідків психотравмуючих подій». Виданням, наклад якого 4 тисячі, насамперед забезпечили частини на передовій, але потреба в ньому ще залишається.

Система підготовки військовослужбовців та офіцерів суттєво змінилася лише із четвертою хвилею мобілізації. Почали проводити практичні заняття з надання першої психологічної допомоги з офіцерами, яких було призвано із запасу на посади офіцерів структур по роботі з особовим складом. Проводилися спеціальні заняття з командирами всіх рівнів. Адже володіючи певними знаннями і розумінням, первинну психологічну допомогу може надати й бойовий побратим, а також кожен самостійно може попередити психологічні проблеми після повернення до мирного життя. Під час роботи у військових частинах командирів підрозділів, офіцерів та сержантів вчили надавати практичну психологічну допомогу військовослужбовцям, усувати загальну напругу, підвищену агресивність, прояви недовіри. Найбільш гостро військовослужбовці реагували на обстріли, поранення чи загибель товаришів по службі.

Для оперативного реагування на зміни морально-психологічного стану персоналу та надання психологічної допомоги військовослужбовцям частин, які потрапили під обстріл, в оточення, опинилися в іншій критичній ситуації, начальник Генерального штабу

– Головнокомандувач Збройних Сил України ухвалив рішення щодо постійного перебування позаштатних груп психологів у розпорядженні керівників секторів.

Єдина система

Формування психологічної служби у Збройних Силах України триває.

Вже понад півтори сотні майбутніх психологів навчаються у Військовому інституті при Київському національному університеті імені Т. Г. Шевченка, здійснюються заходи щодо підвищення кваліфікації офіцерів, які обіймають посади офіцерів-психологів. Але кваліфікованих спеціалістів потрібно більше. Частково й тимчасово потреби задовольняють волонтери, проте йти у військо служити вони не поспішають. Адже різниця в оплаті праці цивільного психолога і військового – разюча.

Крім того, на часі створення єдиної системи психологічного забезпечення, вдосконалення нормотворчої бази, підвищення ролі офіцерів-психологів та навчання військовослужбовців саморегуляції, самопомозі та наданню первинної психологічної допомоги побратимам.

Актуальними також є запровадження єдиних протоколів надання психологічної допомоги постраждалим, реабілітації та супроводу демобілізованих військовослужбовців, а також створення єдиного реєстру громадських організацій, які опікуватимуться психологічною та соціальною адаптацією воїнів та їхніх родин.

Володимир КОСЕНКО

ОТРИМАТИ НОВУ ПРОФЕСІЮ

17 грудня у Національному технічному університеті «КПІ» відбулись урочистості з нагоди чергового випуску слухачів проекту «Україна-Норвегія»

28 офіцерів запасу та члени їхніх родин отримали нову цивільну професію. Дипломи їм вручав Надзвичайний та Повноважний посол Королівства Норвегія в Україні Йон Ельведал Фредріксен.

Крім Київської політехніки, партнером проекту в регіоні виступив Центр ресурсоефективного та чистого виробництва.

Куратор проекту від Міжнародного фонду соціальної адаптації (МФСА) Володимир Міщенко зазначив: «Навчання зі слухачами за напрямом «Ресурсоефективні технології» спеціальності «Енергетичний менеджмент» тривали майже півроку. Такий захід передбачений проектом «Перепідготовка і соціальна адаптація військовослужбовців та членів їхніх сімей в Україні» в межах між-

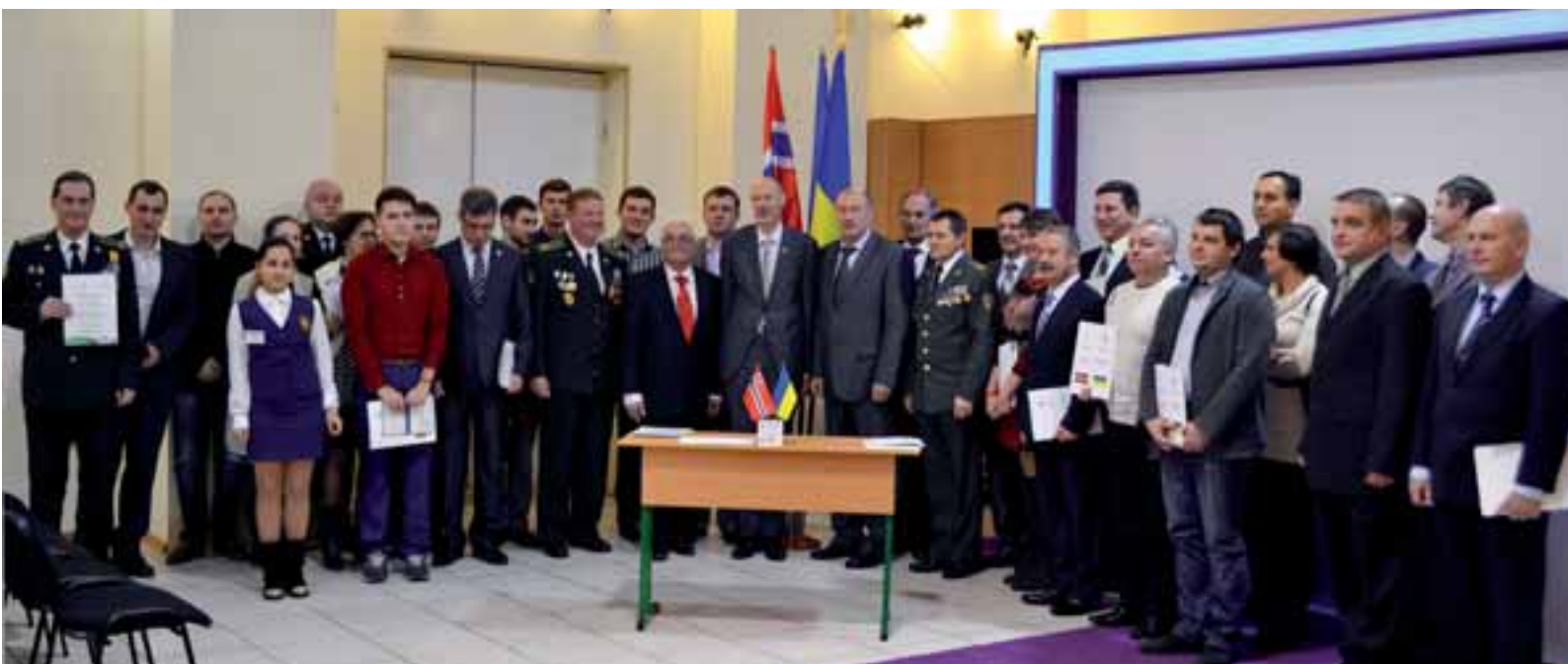
державного співробітництва між Україною і Норвегією».

Партнерами проекту в нашій державі є університети і громадські організації ветеранів Збройних Сил України та інших силових структур. Навчання відбуваються в 11 великих містах, а в основу проекту покладена професійна перепідготовка цільової групи, розрахована на цивільні спеціальності, що користуються попитом на ринку праці України. Випускники курсів отримують три документи: свідоцтво про професійну перепідготовку державного зразка (від навчального закладу України), спільний сертифікат університету Нурланда та українського навчального закладу, спільний диплом Міністерства закордонних справ і Міністерства оборони Норвегії.

До речі, саме за вимогами норвезької сторони передбачається, що випускники за результатами проходження перепідготовки мають отримати вигідні пропозиції з працевлаштування або організувати власний бізнес – 75% протягом 3 місяців і 100% протягом року. А від загальної кількості учасників у проекті має взяти участь не менше 30% членів сімей військовослужбовців та не менше 30% жінок.

Олександр КАЛЮЖНЯК

Для тих військовослужбовців, які вже звільнилися з лав армії чи планують зробити це найближчим часом, «Військо України» публікує телефон та електронну адресу, за якими можна записатися на курси проекту «Україна-Норвегія» та здобути нову цивільну професію:
тел: 097-870-870-0,
e-mail: 0978708700@ukr.net,
контактна особа – Зубок Микола Іванович.

Пліч-о-пліч за Україну!

Зміни, внесені нещодавно до чинного законодавства, дають іноземцям юридичне право служити у Збройних Силах та інших військових формуваннях України

Знайомство з Олександром відбулося влітку минулого року. З перших хвилин розмови я звернув увагу на вимову, характерну для жителів, адже в офіцерські роки довелося служити в тих краях. Тож поцікавився, звідкіля він родом, де проживає.

– Я народився і все життя прожив на берегах Північної Двіни (головної водної артерії північного заходу Росії – **Прим. авт**), – трохи поду-

мавши відповів він. – Але не впевнений, що повернуся туди.

З подальшої розмови з'ясувалося, що до України він приїхав навесні цього року до друга, з яким давно вже не бачився. На залізничному вокзалі Олександра, на жаль, ніхто не зустрічав. Та він не засмутився, адже знав адресу товариша, тож купив його дружині квіти і, взявши таксі, поїхав до нього.

– Переступивши поріг

хати, оторопів, – згадував мій новий знайомий. – Переді мною були заплакані жінки, похмурі чоловіки...

З нашої подальшої розмови з'ясувалося, що Микола з осені минулого року воював на Донбасі. І у травні цього року мав приїхати, за сімейними обставинами, додому. Тож через Інтернет домовився зустрітись з Олександром. Той з радістю погодився. І ось така зустріч...

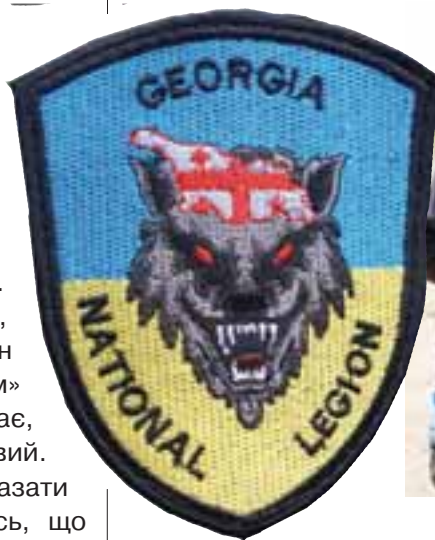
Не переповідатиму змісту всієї нашої розмови, скажу лише, що додому Сашко вирішив не повертатися. Провівши друга в останню путь, поїхав на Донбас. Там він воював у одному з добровольчих батальйонів, а потім перейшов до бригади, підпорядкованої Міністерству оборони. Так у боях за Україну минуло 6 місяців. Потрапивши якимось

зі своїм відділенням у засідку, був тяжко поранений, через що й опинився у лікарні. Про те, що він «продався укропам», на історичній Батьківщині ніхто не знає. Маму, а він, до речі, у неї єдиний син, він «агентурним шляхом» час від часу сповіщає, що живий і здоровий. Що це за шлях, від сказати мовився, побоюючись, що ФСБ зможе вирахувати його місце перебування.

На запитання, чому він перейшов на бік України, каже: «Мій батько за походженням є етнічним українцем. Діда розкуркулили ще на початку 30-х, заславши в наші краї. Там він одружився і на рідну землю, так склалося, вже не повернувся. Ну а щодо того, чому я став «зрадником», то будемо

Добровольців «Грузинського легіону», що воюють проти терористів, нагородили медалями «За жертвність і любов до України»

Заза Берианидзе

Гела Васадзе

Хтось привіз до України свою сім'ю, а хтось знайшов її тут.

вважати, що хочу поквитатись з наступниками тих, хто так вчинив із моїм дідом».

Під час тієї зустрічі він ні про що не жалкував, не ділився планами на майбутнє, сказав лише, що не проти залишитись у нас на постійне проживання. Але для цього є дві серйозні перешкоди: він не має законних підстав перебувати в ЗС України і не має українського громадянства.

Вже давно ні для кого не є таємницею те, що на Сході воюють чимало іноземців. На боці України. Скільки точно – невідомо. Принаймні люди, які могли б відповісти на це запитання і до яких я звертався, не знали точних цифр. Але схилились до думки, що до тисячі осіб. Стверджували і те, що воюють вони непогано.

– У нашому батальйоні є аж 5 іноземців, 4 з яких – росіяни, – розповідав мені земляк, який перебуває на Донбасі у складі одного зі з'єднань Збройних Сил. – Декого можна на Героя України представляти.

Іноземці, на відміну від українських військовослужбовців, зазнавали певної дискримінації. Ні, не у військових колективах. А, наприклад, при пораненні. Їх,

звісно, в таких випадках напризволяще не кидали, надаючи медичну допомогу нарівні з нашими хлопцями. За необхідності доправляли і до військових госпіталів. Як це сталося з архангелогородцем Олександром. Та вся проблема в тому, що робилося це напівлегально, здебільшого з доброї волі командирів і лікарів. Тож не дивно, що їхні бойові побратими били на сполох, звертаючись до керівництва країни з проханням якось узаконити перебування іноземців у Збройних Силах, інших військових формуваннях України. І ось крига у цьому питанні скресла: нещодавно Президент України Петро Порошенко підписав закон, згідно з яким до чинного законодавства України внесені зміни, що дозволяють громадянам інших країн проходити службу в нашій армії.

– До недавнього часу люди, які щодень, щогодини і щохвилини ризикували своїм життям заради України, не мали жодного правового статусу в Україні, – говорить Дмитро Тимчук – народний депутат і один із розробників цього закону. – Зважаючи на це, в багатьох могли виникнути цілком закономірні запитання: чому негромадяни України зі зброєю в руках перебувають на її теренах, хай навіть і в районі бойових дій АТО? Що вони взагалі тут роблять?

На думку пана Дмитра, зазначений закон потрібно було ухвалити давно. Адже, за його словами, ми йдемо шляхом розвинених країн світу. А в багатьох європейських країнах вважається нормою, коли іноземні гро-

мадяни можуть служити в їхніх збройних силах.

Залишається ще одна проблема – проблема набуття громадянства. Щодо неї в суспільстві теж точаться гарячі суперечки, чиновники неодноразово обіцяли і її вирішити. Та поки що далі слів справа не рухається. Але мій знайомий Олександр щиро вірить, що не за горами той час, коли і вона перестане існувати.

Сергій ЗЯТЬЄВ

Швед Мікаел Скіллт
– снайпер, він навчає
недосвідчених новобранців.

Ще, мабуть, не висохло чорнило під згаданим законом, як мені зателефонував Олександр. В його голосі звучала радість: «Чув добру новину? Дотепер я морально почувався нарівні з українськими побратимами. А відтепер і з юридичної точки зору я їм рівний».

А ще він попросив мене підшукати для його матері житло в подільському селі, звідкіля багато років тому вигнали його діда...

Українському війську допомогли зупинити ворога

ВОЛОНТЕРИ

Заздалегідь розграбоване кремлівськими посіпаками українське військо протистояти загарбнику самостійно просто не було в змозі. Буквально в перші дні російської агресії на допомогу нашій армії прийшли волонтери. І ні зрадники серед високих чинів, ні відсутність належного забезпечення Збройних Сил не стали на заваді народу, який взув, одягнув, нагодував та дав все необхідне своїм захисникам. Напевне, в жодній країні світу волонтерство не набуло такого значення, як у нашій

Цього не по роках стрункого сивочолого чоловіка часто можна побачити в магазинах, на ринках міста Ямпіль Вінницької області. Це Василь Кізка – журналіст, який завжди вирізнявся активною життєвою позицією, зокрема захищав права земляків, ображених владою, був учасником столичного і місцевого Майданів. А з початком бойових дій на Дон-

басі зайнявся волонтерською діяльністю.

– Я – колишній десантник, проте через вік і здоров'я до служби вже непридатний, – говорить він. – Але бути стороннім спостерігачем того, як плюндрується наша земля, гинуть наші сини, теж не можу.

Проблеми солдатів і офіцерів, які протистоять терористам на

Сході, йому добре відомі: у березні минулого року до лав Збройних Сил мобілізували його сина Богдана, якому випало служити в 72-й м механізованій бригаді.

Спершу допомагав лише її воїнам, а потім, налагодивши контакти з земляками, почав надавати допомогу і підрозділам Національної гвардії, батальйону «Айдар», прикордонникам.

За час своєї волонтерської діяльності він відправив на передову 4 тепловізори «ПУЛЬСАР-50» загальною вартістю більше 200 тисяч гривень, понад 50 буржуїнок, десятки бронежилетів, сотні генераторів, біноклів, кілька радіостанцій, чимало тактичних розвантажувачів і наколінників. Знаючи про проблеми з харчуванням, надсилав воїнам продукти харчування – овочі, сало, макарони, крупи, згущене молоко, ковбасу тощо.

Ямпіль – місто провінційне, там немає великих комерційних структур, до яких можна було б звернутись із проханням допомогти коштами. Проте Василь

Волонтерам и волонтерським організаціям сьогодні довіряють більше, ніж політикам

Володимирович не розгубився: разом зі своїми помічниками – Людмилою Сігідін та Інгою Прушинською, іншими небайдужими ямпільцями – обходить продуктовий і речовий ринки, інші торгові точки. Люди жертвують, хто

скільки може, знаючи, що кожна копійка буде витрачена за призначенням. Кожен, хто пожертвував кошти, розписується у спеціальній відомості, яку Кізка регулярно розміщує у Facebook, разом з чеками за придбаний товар.

Свої гуманітарні вантажі він відправляє «Новою поштою», а керівники відділення, знаючи про призначення допомоги, не беруть з нього жодної копійки.

Допомагає волонтер і біженцям із Донбасу, зокрема з придбанням чи орендою житла, працевлаштуванням, і люди щиро вдячні за це. Наприклад, родина 56-річного Геннадія Небесного, яка перебралася до Ямполь з Донецчини, зі сльозами на очах дякувала волонтеру за допомогу. До речі, сам Геннадій, попри вік, пішов добровольцем на війну і сьогодні воює у складі протитанкового підрозділу однієї з бригад Збройних Сил України.

– Я не роблю нічого надзвичайного, – вважає Василь Кізка. – Просто намагаюсь зробити посильний внесок у нашу перемогу над ворогом.

Плануючи вторгнення в Україну, кремлівські «стратегі», мабуть, прораховували наслідки. Знаючи про той катастрофічний стан, у якому перебували наші Збройні Сили, вони сподівалися на блицкриг, думали швидко створити так звану «Новоросію». Та не так сталося, як гадалося: Україн-

ському війську почала допомагати вся країна. Серед тих, хто протягнув нашим захисникам руку допомоги, є солідні бізнесмени і звичайні підприємці, бюджетники і навіть пенсіонери.

Наприклад, вінницький підприємець Олександр Підгорняк, починаючи з весни 2014 року, постійно доставляв у зону антитерористичної операції військове спорядження, амуніцію, продукти харчування, медикаменти, а також паливно-мастильні матеріали. Спочатку надавав допомогу кільком частинам, а потім зосередився на 95-й аеромобільній бригаді. На одному з його підприємств було відремонтовано кілька автомобілів десантників, по-

Для волонтерів спрощена сертифікація товарів для АТО

шкоджених під час бойових дій. Після цього він придбав і передав десантникам джип. Загалом Олександр Підгорняк зі своїми друзями-бізнесменами надали нашій армії допомоги більше, ніж на мільйон гривень.

Під час проведення шостої хвилі мобілізації Олександр пішов до Українського війська добровольцем.

– Як колишній військовий вважаю, що моє місце там, на передовій, де тисячі моїх ровесників захищають країну, – вважає він.

Об'єднує їх одне – прагнення бути господарями на власній землі

Сьогодні Олександр проходить службу в одному з підрозділів 95-ї аеромобільної бригади, обіймає посаду помічника комбата з оперативного забезпечення.

Мирослав Продан очолює фіскальну службу Вінницької області. Якось під час перебування на Донбасі, де він перевіряв службу своїх колег на блокпостах, зустрівся зі своїм однокласником Миколою Томашевським – начальником медичної служби однієї з бригад ЗС. Під час спілкування з'ясувалося, що медикам не вистачає автомобіля, яким би можна було відправляти поранених і хворих у госпіталь.

Після повернення до Вінниці Мирослав Васильович спільно зі своїми товаришами-однодумцями придбав для вояків «швидку».

Серед тих, хто проблеми захисників країни сприймає, як власні, люди різних професій, уподобань і навіть політичних поглядів. Об'єднує їх одне – прагнення бути господарями на власній землі.

Президент Міжнародної асоціації нетрадиційної медицини, кандидат медичних наук Галина Кравець – одна з них.

За словами Галини Павлівни, до неї звернулися колишні сту-

денти, а нині учасники антитерористичної операції, з проханням допомогти харчами. Буквально через кілька днів ця тендітна жінка приступила до роботи, взявши в помічники сина Володимира. У місті, де проживає жінка, теж вистачає небайдужих людей. Таким є Володимир Бабошин. Він очолює фонд сприяння інвестиціям та будівництву. Чоловік виділив у своєму офісі кімнату, куди містяни зносили продукти харчування, теплі речі. Спочатку хотіли передавати на Донбас перевізниками, які б потім розподіляли її серед частин і підрозділів. Але Володимир вирішив особисто доставляти, вважаючи, що «так надійніше буде». І здійснив майже 60 поїздок!

Допомагати захисникам рідної землі – це давня традиція нашого народу. Так було за часів козаччини та Української Народної Республіки. Так було навіть під час Другої світової війни, коли виморені, після голодомору 1932-1933 років, репресовані радянською владою люди знаходили в собі моральні й фізичні сили ділитись останнім шматочком хліба.

Сьогодні завдяки простим українцям наша армія непереможна.

Сергій ЗЯТЬЄВ

НАГОРОДА ЗАЛИШАЄТЬСЯ НА ВСЕ ЖИТТЯ

Починаючи з 2003 року, компанія ВТО «Орден» виготовила для військового відомства понад 10 тисяч заохочувальних відзнак та нагород

«Орден» добре відомий на ринку України як виробник нагородної та сувенірної продукції. Серед замовників – державні установи, волонтерські організації, спортивні товариства і клуби, комерційні підприємства, рекламні агенції. Саме компанія розробила та виготовляє спеціальні нагороди бійцям АТО, волонтерам, дружинам солдатів та лікарям – медалі «За оборону рідної держави», «За гідність і патріотизм», «За вірність і кохання», орден «За вірність присязі» та відзнака «За мужність і милосердя». А першу медаль «За вірність і кохання» було вручено нареченій солдата АТО якраз у день весілля... Голова правління, заслужений працівник промисловості України Олександр Сопов каже, що потреба в таких медалях виникла тому, що нагородити бійця, який, скажімо, не є солдатом строкової служби чи прикордонником, а пішов на фронт добровольцем, державною нагородою дуже важко, а відомчою – просто неможливо!

– Міністерство оборони має право нагороджувати тільки військовослужбовців, державна Прикордонна служба України – прикордонників. Те саме стосується й інших відомств. Нічого не вдієш, але такий у нас закон. Тому єдиним способом від-

значити бійця мотопіхотного батальйону за подвиг є нагорода саме таких громадських організацій, – пояснює Сопов.

Адже чимало бійців ідуть захищати державу за переконаннями, ризикуючи життям. Тому дуже важливим є моральне заохочення. Скажімо, якщо вартість однієї медалі – 140 гривень, то ви ж не дасте людині премію в такому еквіваленті, бо це просто смішно. А відзнака залишиться на все життя. В Україні, коли люди отримують копійки, треба хоч добре слово сказати!

– Згадайте перші державні та відомчі нагороди, які виробила компанія для Міністерства оборони України?

– Найбільше видано знаків «Захиснику Вітчизни» (більше 3,5 млн), «За мужність» III ступеня (понад 300 тисяч), «Богдана Хмельницького» III ступеня (понад 70 тисяч), та знаків «Мати – Героїня» – 140 тисяч. Далі були «За миротворчу діяльність», «За зміцнення обороноздатності», «За розвиток військового співробітництва». Цікавих знаків і нагород у «Орден» – чимало. Зазначимо, що десять з 17 державних нагород виготовляють саме тут, автором яких саме я. Проте міністерствам і відомствам пощастило більше. Указ Президента України «Про відомчі заохочувальні відзнаки» був підписаний ще 1996 року. Отже, саме в цей час у Міністерстві оборони України наполегливо взялися за створення власних нагород. Щоправда, спромоглися тоді лише на дві – «Доблесть і честь» та «Ветеран військової служби», а згодом ще на один пам'ятний знак – «5 років Збройним Силам України». До 2003 року галерею відомчих нагород Міноборони поповнили ювілейна відзнака

Відзнака МО України – медаль «Захиснику України»

Відзнака МО України – нагрудний знак «За розвиток військового співробітництва»

Відзнака МО України – нагрудний знак «За зміцнення обороноздатності»

«10 років ЗС України», миротворчі нагрудний знак і медаль, а також відзнака «Знак пошани». Але й такий набір навряд чи можна було назвати системою. Для порівняння: у США систему військових нагород становлять 62 медалі, хрести, зірки і планки, з них 33 нагороди – за військову доблесть, 16 – пам'ятні, 13 – відзнаки військових частин.

– А хто саме розробив дизайн даних відзнак та нагород?

– Ще 2 грудня 1996-го Міністр оборони України Олександр Кузьмук затвердив відзнаки «Доблесть і честь», «Ветеран військової служби» та пам'ятний знак «5 років Збройним Силам України». Дизайн відзнак розробив талановитий митець Луїс Матяш. Я пригадую, ще під час пошуків матеріалу до довідника-каталогу «Відзнаки Міністерства оборони України», у колі істориків, які вивчають сучасну українську фалеристику я почув байку про те, як на нараді з питань створення відомчих нагород у Президента України, тодішній міністр оборони Кузьмук підготував на погодження відзнаку «Доблесть і честь». Першим доповідав міністр МВС із пропозицією створення загальної відзнаки для всіх силових відомств «За бездоганну службу». Главі держави настільки сподобались зразки, що він ухвалив рішення затвердити їх як відзнаки Президента України. Побачивши це, Олександр Кузьмук навіть не продемонстрував приготувану відзнаку «Доблесть і честь», приберігши її «до кращих часів». Кращі часи настали після Указу Президента України від 18 листопада 1996 року «Про відомчі заохочувальні відзнаки».

– Чи є нагорода у вигляді медалі або ордена самодостатньою? Чи варто додавати якісь матеріальні преференції?

– У сучасних Збройних силах США не цураються матеріального «наповнення» нагород. Так, для кавалерів військової нагороди «Медаль пошани» встановлені особливі федеральні пільги, зокрема щомісячна виплата 100 доларів, 50% зменшення податків. Крім того, нагороджений, його дружина і діти мають право на безкоштовне користування військовими госпіталями та іншими пільгами для військовослужбовців. Їхні діти вступають до військових академій та інститутів поза конкурсом і без будь-яких рекомендацій. Інший приклад – «Хрест

видатної служби». Всі солдати і сержанти армії США, які мають цю відзнаку, одержують 10% надбавку до пенсії. Забезпечують грошима власні нагороди і деякі вітчизняні відомства. Взяти, наприклад, відзнаку МВС України «Закон і честь». Згідно з положенням про цю відзнаку нагородженому виплачується одноразова грошова винагорода в розмірі трьох мінімальних заробітних плат. Єдиною з нині існуючих відзнак Міноборони, яка забезпечує хоча б якісь переваги нагородженому є «Доблесть і честь». Кавалери цієї нагороди мають право на вступ до вищих військових навчальних закладів поза конкурсом. Змінюється символіка орденів і медалей, але й досі вони залишаються найпопулярнішими відзнаками за мужність у бою, старанність у праці, мудрість в управлінні. Але нагородна система держави виконує свої стимулюючі функції лише в тому разі, якщо вона досконала, – відзначення героїв повинно спонукати їхніх товаришів до нових досягнень. Нагороди – це еквівалент заслуг, за які їх отримано, тому вони повинні бути гідні цих заслуг, бути предметом гордості нагороджених. Адже і нагорода має бути так само достойною героя, як і герой нагороди.

– Багато наших читачів чули про запровадження в Міністерстві оборони України нових нагород. Тому цікавляться: яких саме?

– Після ухвалення Указу Президента «Про відомчі заохочувальні відзнаки» ще у травні 2012 року їх поменшало – три нагрудні знаки, чотири медалі, подяка, грамота і почесна грамота. Приблизно те ж у всіх інших міністерствах. Робилося це задля того, аби навести порядок, щоб не роздавалися медалі «просто так, на день народження». Але, як завжди, в нас щось та не врахували. Наприклад, Міністерство охорони здоров'я не має права нагородити лікаря! Також по відомствах обмежили кількість нагород, які можуть бути видані за рік. Ніхто ж не передбачав, що буде війна. В результаті людей, які зазнають поранень, живуть у жакливих умовах, не можна навіть нагородити. 25 березня 2013 року Міністерство юстиції України зареєструвало наказ «Про відомчі заохочувальні відзнаки Міністерства оборони України», який набрав чинності з дня його опублікування. Цей документ започаткував 10 нових нагород оборонного відомства. А нещодавно Комісія державних нагород і геральдики при Президенті України нарешті затвердила проект ще чотирьох додаткових заохочувальних відзнак для Міністерства оборони України. Зокрема, це відомча заохочувальна відзнака Міністерства оборони України – медаль «Захиснику України, медаль «За зміцнення обороноздатності», медаль «За розвиток військового співробітництва» та медаль «За сприяння Збройним Силам України».

Розпитував Вячеслав ПЕТРОВСЬКИЙ

Рядки, народжені душею

Вогонь, вибухівка, гармати,
В легенях пісок і порох...
А я тобі заздрю, солдате!
Ти знаєш, де друг, а де ворог!

Зруйновані села і хати,
Окопи і дим навкруги...
А я тобі заздрю, мій брате,
Ти бачиш, хто вороги...

А тут, у далекій столиці,
Болить не у всіх громадян
І містом гуляють убивці,
Що кулю пустили в Майдан!

А інші сидять в кабінетах,
Юрбою ідуть на фітнес,
Читають про себе в газетах,
Ведуть із Росією бізнес...

Плетуть, що козацького роду,
Рятують від кари катів
І тягнуть до влади подруг,
Коханок, дітей та сватів...

Поклавши на серце руку,
Потвори співають наш гімн ...
Дивитись на них – біль і мука!
Що, брате, робити з цим?

У нас – наче мир і тиша,
У вас – міномети й «Гради» .
Та вороги наші страшніші,
І зброя страшна в них – зрада.

Не можна це все прощати!
Живим повертайся, солдате...

ТВЕРДІШЕ КРОК!

автор: Любов Сердунич

Дивись вперед навіть тоді, мій сину,
Коли вже весь зневірився народ.
А ти – іди! Іди, допоки сили є!
Твердіше крок! Чіткіше крок!
Твердіше крок! Чіткіше крок! Твердіше крок!

Хай кількісно наш ворог, може, й сильний,
Та духом він із роду лайдаків.
Чіткіше крок! Дивись вперед, мій сину!
Бо ти – нащадок славних козаків!
Якщо зневіра серце заповнить,
А в жилах гусне чи холодне кров,
Нехай ніщо ніколи не схолодить
До України в серденьку любов!

І хай веде наш Прапор жовто-синій,
Дає прийдешнє нам новий урок.
Будь гідним слави нашої, мій сину!
Твердіше крок! Не стримуй крок!
Твердіше крок! Чіткіше крок! Твердіше крок!

XIII МІЖНАРОДНА СПЕЦІАЛІЗОВАНА ВИСТАВКА

ЗБРОЯ ТА БЕЗПЕКА

ПРОВОДИТЬСЯ ЗГІДНО З РОЗПОРЯДЖЕННЯМ
КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ:

Міністерство внутрішніх справ України

Міністерство оборони України

Міністерство економічного розвитку
і торгівлі України

Служба Безпеки України

Державна прикордонна служба України

Державна служба експортного
контролю України

Державна служба України
з надзвичайних ситуацій

ДК "УкрОборонПром"

Міжнародний виставковий центр

МІЖНАРОДНИЙ ВИСТАВКОВИЙ ЦЕНТР
Україна, 02660, м. Київ, Броварський пр-т, 15
М "Лівобережна"

☎ +38 044 201-11-63

✉ zbroya@iec-expo.com.ua

www.iec-expo.com.ua, www.tech-expo.com.ua

www.мвц.укр

**11-14
ЖОВТНЯ
2016 р.**

Генеральний інформаційний партнер:

Інформаційний партнер:

Генеральний медіа-партнер:

Технічний партнер:

Вітаємо з Новим роком та Різдвом Христовим!

**ЗРОБЛЕНО
В УКРАЇНІ!**

Формений одяг для української армії

ТОВ «Торнадо» засноване у 1994 році і спеціалізується на виробництві форменого одягу, а також засобів індивідуального захисту для силових відомств України.

При розробці враховуються всі тенденції на ринку армійської форми, особливу увагу приділено функціональності, зовнішньому вигляду і комфорту. Костюми забезпечені великою кількістю кишень. Тканина має експлуатаційні характеристики – вони зносостійкі.

В офісі компанії постійно діє виставка зразків продукції, представники якої завжди проконсультують клієнта з питань серійної продукції, ознайомлять з новими зразками обмундирування і спорядження для ЗСУ.

- Костюм камуфльований «Комбат», «Multicam»
- Костюм камуфльований «Комбат», «A - Tacs AU»
- Костюм «Горка», «Multicam»
- Розвантажувальні системи, підсумки, аптечки
- Ремені брючні, тактичні
- Головні убори
- Натільна білизна
- Шеврони, фурнітура
- Спорядження різне

